

PLUS: KUNST KIJKEN MET CATHELIJNE BLOK – IMAGINE! IN KMSKB - DE FILMGEBODEN VAN WANNES DESTOOP, ...

„Ik stel mijn werk steeds opnieuw ter discussie“

Sam Dillemans

INTERVIEW

Rodin in Bergen

Da Vinci in Luik

Wallonie boven!

EXPO

„Ik schrijf uiteindelijk voor mezelf“

De stem van een generatie

Froukje

Cultuur magazine
EEN HART VOOR CULTUUR

LIVE!
Joost Zwegers
(Novastar)

Boeken Magazine EEN HART VOOR BOEKEN & NUMMER 47
Cultuur Magazine EEN HART VOOR CULTUUR & NUMMER 8

Boeken magazine

HET LIJFBLAD VAN LEZERS

+ EXTRA
Cultuur
Magazine
ZOZ

maart-april 2024 - Nr.46 - €10,25
047247
BP 8 720828 452370

Tinneke Beeckman

OVER DE KRACHT VAN BOEKEN
„Lezen maakt je minder eenzaam“

VERKIEZINGEN

Ivan De Vadder
„Ga stemmen!“

NIEUW BOEK!

Salman Rushdie
na de aanslag
„Woorden zijn de winnaar“

PLUS: NOBELPRIJSWINNAAR JON FOSSE – WOUTER DUYCK: SOS ONDERWIJS
VERS VAN DE PERS – HET DNA VAN KINDERARMOEDE,...

Kleine groepen van 10 tot 16 personen
Nederlandstalige begeleiding
Meer dan 80 bestemmingen wereldwijd

+32 16 20 80 47

travel@hoboreizen.be

Bondgenotenlaan 165
3000 Leuven

100 Years of International Surrealism

IMAGINE!

21.02 > 21.07 2024
@FineArtsBelgium
line-arts-museum.be

Musées royaux
des Beaux-Arts
de Belgique
Koninklijke Musea
voor Schone Kunsten
van België

Coverfoto Tinneke Beeckman
© Alexia Leysen

+
Politiek

Gesprek met **Ivan De Vadder** over zijn boek *Vertrouwen in verkiezingen*.

8
Vers van de Pers
Een selectie uit het aanbod nieuwe boeken.

12
Filosofie

Volgens **Tinneke Beeckman** is het nooit te laat om te worden wie je had kunnen zijn.

16

Coververhaal
Salman Rushdie schreef een boek over de aanslag op zijn leven.

20

Wouter Duyck over de achteruitgang van ons onderwijs.

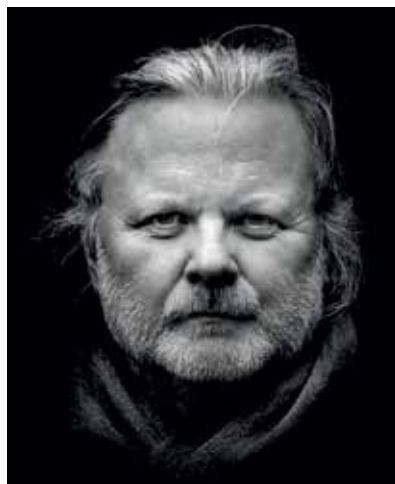

2-1-
Actueel

Kweekvlees is de toekomst.

3-1-

Nobelprijswinnaar
Portret van de Noorse auteur **Jon Fosse**.

38

Politiek
Joachim Pohlmann ontleedt de eeuwig wederkerende strijd om macht.

1-0

Literatuur
Perhat Tursun, de schrijver die in 2018 verdween.

1-1-

Maatschappij
Noël Slangen over *Het DNA van kinderarmoede*.

Neem nu een abonnement op
**Boeken Magazine +
Cultuur Magazine!**

2 magazines 1
voor de prijs van

Wil je geen enkel nummer van Boeken Magazine + Cultuur Magazine meer missen? Dan is een abonnement iets voor jou. Surf naar www.boeken-magazine.be

Ivan De Vadder

fileert de (anti)politiek

“Als je niet meedoet aan de verkiezingen, moet je achteraf niet komen klagen!”

Ivan De Vadder is als politiek journalist en Wetstraatwatcher een bijzonder bevoorrecht getuige van wat er reilt en zeilt in de Wetstraat. In zijn achtste boek, *Vertrouwen in verkiezingen*, fileert hij het huidige politiek sentiment.

INTERVIEW: SVEN REYNDERS - FOTOGRAFIE: VRT

2024 is een (dubbel) verkiezingsjaar, dus een boek over verkiezingen is de logica zelve. Maar vertrouwen in verkiezingen, dat is toch niet bepaald de teneur die vandaag overheerst?

Ivan De Vadder: “Je moet het als een continuüm zien met mijn vorige boek, *Wanhoop in de Wetstraat*. Die wanhoop wordt in het begin van dit boek geëtaleerd en met cijfers aangetoond: 1,3 miljoen mensen in België die niet gaan stemmen, het hoge aantal blankstemmers, dat is 17% van de stemgerechtigden.

Op mijn vorig boek kreeg ik wel eens de reactie dat het zo negatief was, waarom kan je geen positieve kijk op de dingen geven? Dus dacht ik, oké, laat me nu een positieve boodschap brengen en heb vertrouwen in verkiezingen, de ondertitel van het boek is ook een pleidooi om te participeren, dus doe mee. *Wanhoop in de Wetstraat* ging in de eerste plaats over de politiek. De kloof tussen burger en politiek heeft twee polen; je hebt de politiek, maar je hebt ook de burgers. Één van de lessen die ik probeer mee te geven, is dat we als kiezer, hoe futiel en hoe klein we allemaal ook zijn, hier wel een verantwoordelijkheid hebben.

De stelling die ik ontwikkel in het boek is dat een democratie geen schrik moet hebben van boze burgers, burgers die betogen, burgers die op protestpartijen stemmen, dat is allemaal perfect legitiem en werkbaar binnen een democratie. Het zijn de burgers die afhaken, de onverschilligen die een probleem vormen voor de democratie.

Neem nu Polen dat zijn democratie heeft verworven na de val van de Muur en stelselmatig al maar minder opkomst zag bij verkiezingen tot je echt kwam tot de illiberale democratie, net als in Hongarije, maar in Polen is het de conservatieve PiS-partij die aan de macht is. Je merkt dat met Donald Tusk en de verenigde oppositie de opkomst terug stijgt naar 80%. Er is blijkbaar een soort reflex bij de Poolse burgers dat ze een tandje moeten bijsteken en hun verantwoordelijkheid nemen.

Een ander voorbeeld is Nederland. De afgelopen verkiezingen waren met boze burgers en winst voor Wilders, maar wel met een opkomst van 78% in een systeem zonder opkomstplicht. Dan denk ik dat de democratie wel degelijk functioneert met boze burgers, geen enkel probleem, maar je hebt ze nodig, ze moeten gaan stemmen. Dat was eigenlijk het idee van *Vertrouwen in verkiezingen*.”

Het boek start ook vanuit de premisse dat er een kloof is tussen de politiek en de burger. Hoe is die er eigenlijk gekomen?

“Er zijn verschrikkelijk veel oorzaken, maar één van de

belangrijkste is de tijdsgeest. Als je teruggaat naar het einde van de vorige eeuw waar de verzuiling is weggefallen, maar die verzuiling bood ook een zekerheid aan mensen. Zo ontstaat een individualisering, een consumentisering, een fenomeen dat je ook in andere delen van de samenleving meemaakt. De kiezer beschouwt zich als consument, gaat ook shoppen en gaat letterlijk kijken bij verschillende partijen. En gedraagt zich ook als consument, ‘niet tevreden geld terug’. Er is ook een meer sociologische component, de participatie, de dominantie van de

“De kiezer gedraagt zich ook als consument: ‘niet tevreden geld terug’.”

politieke partijen tegenover de parlementen en een stukje de regeringen, die dominantie is zeer groot. En leidt tot een heleboel fenomenen. Zo worden bv. de plaatsen op de lijst gedicteerd door de partijen. Het is zeer moeilijk om dat als kiezer - dat is één van de negatieve punten ondanks mijn vertrouwen in verkiezingen - te doorbreken. De partijen beslissen ook gewoon wat er in het beleid gebeurt. De complexiteit, de staatsvorming, al die verschillende niveaus, mensen raken er op den duur ook niet meer uit wijs. Kortom, er zijn heel wat aspecten die leiden tot wantrouwen, ongenoegen en onbehagen. Daar komen nog een aantal actuele thema's bij:

migratie, angst voor verlies, angst voor kwaliteitsverlies, angst voor koopkrachtverlies. Angst voor functioneren van de politiek. Zo heb je de belangrijkste thema's die zich politiek op dit moment aandienen bij verkiezingen, het is een heel grote octopus met verschillende hoofden. Daar ziet de kiezer zich voor een stuk mee geconfronteerd en staat hij tegenover.”

Ik lees in jouw boek: ‘De representatieve democratie beleeft een crisis.’ Crisissen kunnen overwonnen worden. Wat is er in dit geval nodig?

“De stelling van het vorige boek was, als politici niet aan hun integriteit gaan werken - dat gaat dan over omgaan met geld, met politieke verantwoordelijkheid, met complexiteit, met communicatie - en zich niet gaan herpakken, dan gaat het niet gebeuren. Is dat dan het einde? Neen, dat is een start om het opnieuw te doen, want uiteindelijk zal er maar één ding helpen, dat is goed beleid voeren. Daarmee bedoel ik het idee herintroduceren bij de mensen dat een regering een tijdelijk verbond is tussen verschillende partijen dat je gaat verdedigen en dat niet bij elke regeringsbeslissing alleen maar het stukje uitgehaald wordt dat die ene partij vindt, en alle anderen, daar spreken we niet over. Of nog erger, de anderen gaan dwarsbomen en enkel zeggen wat je zelf hebt binnengehaald. In een ander interview gebruikte ik het beeld van een veld waar in

“Uiteindelijk zal er maar één ding helpen, dat is goed beleid voeren.”

alle mogelijke richtingen worden geschoten en de partijvoorzitters van aan de zijkant ballen op het veld shotten. Dus dat is de aanzet. Maar ook de kiezer heeft een verantwoordelijkheid. Er wordt heel vaak geklaagd over al die zonen en dochters in de politiek, al die zakkenvullers. Door wie zijn die verkozen? Slotsom: als je niet meedoet aan een

verkiezing moet je achteraf niet komen klagen. Je hebt voor een stukje een deelverantwoordelijkheid daarin. Dat vind ik belangrijk om mee te geven.”

De burger haakt af terwijl in het recente verleden hard gevochten werd voor de uitbreiding van het stemrecht.

“Politici hebben in de loop der jaren, en dat siert hen, alle moeite gedaan om stelselmatig meer en meer mensen bij de democratie te betrekken. We zijn begonnen met cijns kiesrecht, gekoppeld aan eigendom, we zijn daarna naar een vorm van capacitair stemrecht gegaan, in functie van je positie of waar je zelfs examens voor moest afleggen, dan kwam het meervoudig stemrecht, enz. Heel die tocht leidde er toe dat er steeds meer mensen kunnen gaan stemmen, nu zelfs 16 en 17 jarigen. En nu zeggen de mensen, nu dat we allemaal mogen, nu hoeft het niet meer voor ons. Dat is één van de paradoxen. De politiek heeft zoveel moeite gedaan voor dat stemrecht en botst nu op de houding van de kiezer die zegt, wij willen niet meer, hou het voor u.”

Op zondag 13 oktober worden lokale en provinciale verkiezingen gehouden waarvoor de eerste keer geen opkomstplicht meer geldt. Hoe sta je daar tegenover?

“Ik vraag me af of dit wel het opportune moment is om dat te doen. Had men, gezien dat grote wantrouwen, gezien heel die evolutie, niet wat pragmatischer kunnen zijn? Dit komt vanuit een ideologische blik die de OpenVLD heeft, zij hebben dat in het regeerakkoord verdedigd. Had men niet wat pragmatischer

moeten kijken en misschien een ander moment moeten kiezen of het zelfs laten passeren? Nederland schafte de opkomstplicht af in 1970, een moment vol vooruitgangdenken en optimisme, de oliecrisis komt pas drie jaar later. Dat was een heel andere situatie, nu zit je in een heel ander momentum. Aan al die mensen die er nu al niet van willen weten, zegt men, blijf dan maar thuis. En wie dreigt er thuis te blijven? De kwetsbaren.”

Wie gaat wel stemmen?

“Er zijn verschillende dingen die uit onderzoek blijken. Op dit moment zijn de kiezers van CD&V en Vlaams Belang de meest standvastigen en overtuigen om te gaan stemmen, de minsten zitten bij de andere centrumpartijen zoals OpenVLD en Vooruit.

Gaat dat een effect hebben? We weten het niet. We weten wel dat in andere landen, Nederland ook alweer, opleiding een heel grote factor is. Mensen met een hogere opleiding gaan meer stemmen. Mensen met een lagere opleiding, ik zeg niet lage, hebben veel minder de neiging om dat als vanzelfsprekend te beschouwen en laten dat veel meer afhangen van andere factoren. Dat kan dus best wel omslaan tot onverschilligheid bij een heel grote groep, dat is mijn angst. En dan zijn we terug bij het begin, dan is mijn cirkelredenering rond. Hoe moeten we die mensen nu bereiken? Mijn boek is eerder geschreven voor de geïnteresseerden, maar met de campagne die we bij de VRT gaan voeren rond de verkiezingen, gaan we echt wel proberen net die groep - in Nederland noemt men ze de praktisch opgeleiden - te bereiken met laagdrempelige, maar zinvolle informatie over de verkiezingen, over de politieke partijen, zodanig dat je op zijn minst niet gaat kunnen zeggen dat je niet geïnformeerd kon worden.”

Je eindigt je boek met ‘enkele laatste gedachten’. Kan je ‘Een keuze maken doe je nooit alleen’ even toelichten?

“Geen enkele partij kan met één stem uit de verkiezing komen, maar wel met x procent. Je bent altijd een onderdeel van een groter geheel. Met je stem kan je dat geheel groter of kleiner maken, dát doe je met jouw individuele stem. Zelfs in een meerderheidsstelsel waar je kiest tussen de ene of de andere kan die ene stem het verschil maken. In mijn boek staat een voorbeeld uit de 19e eeuw waar een bisschop afwezig was, waardoor de andere verkozen werd met één stem verschil. Je hebt die verantwoordelijkheid en je kan niet weten of jij nu die ene stem bent die het verschil zal kunnen maken. Dus moet je gaan stemmen.”

Uiteraard is de uitslag van beide verkiezingen op voorhand moeilijk te voorspellen. Maar hoe denk je dat de verkiezingen gaan verlopen? Kijken we weer tegen lange coalitiegesprekken aan? Wat zal de teneur zijn?

“Dé hamvraag tekent zich al af bij peilingen. Hoe groot wordt Vlaams Belang? Want dat ze de grootste partij worden, daar is iedereen intussen wel van overtuigd, maar hoe groot? Hoe ver daarop volgt de N-VA, gaan ze heel concreet boven de 20% of blijven ze onder de 20%? Hoe klein worden de centrumpartijen, OpenVLD, Vooruit, CD&V en Groen? En de laatste vraag: breekt de PVDA echt door in Vlaanderen? Dat zijn de vragen die ik me nu stel. afhankelijk van hoe je het invult, heb je de verkiezingsuitslag.”

Is er nog iets dat je met onze lezers zou willen delen?

“Ga stemmen!” ❤️

Belangrijk verkiezingsjaar

2024 is een belangrijk verkiezingsjaar in Vlaanderen. Op 9 juni kiezen we de Vlaamse, Brusselse, Belgische en Europese parlementsleden, op 13 oktober zijn er gemeenteraads- en provincieraadsverkiezingen. Die verkiezingen zijn tegenwoordig onderhevig aan de ‘paradox van de democratie’. Volgens die paradox heeft de politiek er in de loop van de tijden alles aan gedaan om zoveel mogelijk burgers te laten participeren: vrouwen zijn toegelaten in 1948, EU-burgers en migranten mogen stemmen, en in 2023 is de leeftijdsgrens zelfs verlaagd tot 16 jaar, weliswaar alleen voor de Europese verkiezingen. Maar nu de groep burgers die medezeggenschap heeft gekregen zo groot mogelijk is geworden, dreigt de burger zelf af te haken, zelfs in een kiessysteem mét opkomstplicht. Bovendien verdwijnt in Vlaanderen die opkomstplicht in oktober 2024 bij de lokale verkiezingen. Dat wordt wellicht het grootste politieke experiment in jaren. Weten we wie er zal afhaken? Wat zullen de gevolgen zijn van dat politieke experiment? En zijn verkiezingen niet het ultieme middel van burgers om zich politiek uit te spreken, en het beleid bij te sturen? Wie wil die kans dan niet meer grijpen, en riskeert zo geen invloed meer te hebben op zijn politieke toekomst? Vragen die een antwoord krijgen in Vertrouwen in verkiezingen.

22,50 € - ISBN 9789464750669 - reeds verschenen

(kakeel) **VERS** van de pers!

ONZE EIGENZINNIGE SELECTIE UIT HET AANBOD NIEUWE BOEKEN

MAATSCHAPPIJ

Niet het einde van de wereld

Op basis van de meest recente research zet dit boek vol praktische tips en verhelderende illustraties ongeveer alle doemscenari'o's in een ander licht. De problemen zijn groot. Maar ze zijn oplosbaar.

“Een schitterend, hoopvol boek, precies wat we nu nodig hebben.”
- Rutger Bregman

Sombere berichten vertellen ons dagelijks dat de aarde uitgeput raakt, dat de vissen uit de oceanen gaan verdwijnen, dat we maar geen kinderen meer moeten krijgen. Maar in het briljante en hoopvolle Niet het einde van de wereld zoomt datawetenschapper Hannah Ritchie uit en laat zo een heel ander beeld zien. De mensheid heeft namelijk al heel veel en heel snel vooruitgang geboekt bij de aanpak van de klimaatproblematiek. Het ziet er zelfs naar uit dat we in staat zullen zijn echt duurzaam met de aarde om te gaan.

Van de deugden van lokaal geproduceerd voedsel tot leven op het platteland, van de gevaren van overpopulatie tot plastic en palmolie: Ritchie heeft er gegevens over verzameld die inzicht bieden in wat werkt, wat niet, en waar we ons als eerste op moeten richten. De problemen zijn groot, zo

blijkt, maar oplosbaar. We zijn niet verloren. We kunnen iedereen een betere toekomst bieden. Laten we die kans grijpen.

LITERAATUUR

De wachters

Met een ironie die aan satire grenst, legt Tahar Djaout in deze kafkaëske roman een sociaal-politieke realiteit bloot waarin intellectuelen stelselmatig worden gewantwoord. Noord-Afrika, het is zomer – en warm. Men-

ouar Ziada, een veteraan die altijd aan de kant van de winnaars heeft gestreden, slijt zijn dagen door gesprekjes aan te knopen met voorbijgangers in zijn straat. Verderop werkt in een leegstaand pand tijdelijk de uitvinder Mahfoudh Lemdjad aan een nieuw soort weefgetouw dat hij wil laten patenteren, waarbij hij op de nodige tegenwerking van de lokale ambtenaren stuit. Voor ze het weten raken ze allemaal verstrikt in een labyrint van verdachtmakingen en angst, tot er nog maar één uitweg rest. ‘De wachters’ is een politieke, morele fabel over kwaadaardige bureaucratie, gedachteloos extremisme en het gevaar van het opschorten van vrijheden uit naam van vaderlandslievendheid.

Tahar Djaout werd in 1954 geboren te Oulkhou in Algerije. Na zijn studie wiskunde werkte hij als journalist, dichter en schrijver. In 1993 werd hij door fundamentalisten voor zijn huis doodgeschoten. Hij was daarmee een van de eerste intellectuelen die slachtoffer werden van de Algerijnse burgeroorlog.

ACTUEEL

Ze hebben mijn zoon vermoord

Op 26 mei 2023 veroordeelt het Antwerpse hof van beroep achttien leden van Reuzegom tot een boete van 400 euro en werkstraffen tot 300 uur. De uitspraak jaagt een schokgolf door ons land. Vijf jaar eerder hadden de achttien – stuk voor stuk zonen van advocaten, notarissen en bedrijfsleiders – student Sanda Dia twee dagen lang vernederd op een manier die elke verbeelding tart. Toen ze hem uiteindelijk binnenbrachten op de spoedafdeling had hij geen schijn van kans meer. Vijf jaar heeft vader Ousmane Dia, lasser bij DAF Oevel, gezweven. Met ‘Ze hebben mijn zoon vermoord’ haalt hij de stenen uit de muur die hij rond zichzelf bouwde. Een rauw gebed van gemis, verdriet en opgekropte woede. Over de liefde voor Sanda, leven zonder haat, de kinderen

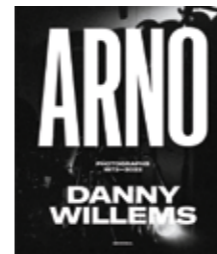
van de Vlaamse elite, klassenjustitie en de KU Leuven. Maar ook over zijn eigen parcours, van Senegal tot hier. ‘België heeft me alles gegeven. Reuzegom heeft me alles afgepakt.’

FOTOGRAFIE

ARNO – Photographs 1972–2022

“Arno gaat nooit dood, zelfs nu hij gestorven is. Er is zijn muziek. En er zijn deze beelden van Danny Willems. De foto’s van Danny zingen niet. Ze fluisteren. Je hoort de zanger, zijn stem, zijn gestotter, zijn lach, zijn adem. Dit boek is de schaduw van een leven.”

— Stephan Vanfleteren

Danny Willems – niet voor niets het zesde lid van T.C. Matic genoemd – stond vijftig jaar lang aan de zijde van Arno Hintjens, als fotograaf en als vriend. Het aantal foto’s dat

hij van Arno maakte, van zijn eerste optredens tot zijn allerlaatste vaart, is ontelbaar. Dit boek toont Arno’s leven in foto’s. Het is het verhaal van twee mannen die zich niet alleen volledig gaven voor hun passie voor muziek maar ook elkaar groot hebben gemaakt.

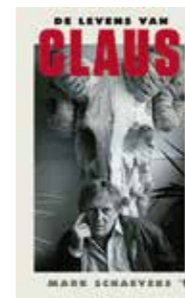
Met een overzicht van Arno’s carrière in meer dan tweehonderd beelden, tientallen anekdotes, het volledige artwork van 1976 tot 2022 en een woord vooraf door Stephan Vanfleteren.

Publicatie bij de expo Arno – The Show of Life in de Venetiaanse Gaanderijen van Oostende van 19 december 2023 tot 21 mei 2024.

BIOGRAFIE

De levens van Claus

Biograaf Mark Schaevers realiseerde zich maar al te goed dat hij bij het schrijven over Hugo Claus meerdere levensverhalen had te doorgronden. Schrijver, kunstenaar, filmer: alleskunner Hugo Claus heeft er alles aan

gedaan om de mythe van zijn biografie mee vorm te geven. Schaevers’ werkwijze is dezelfde als bij zijn bekroonde boek over Felix Nussbaum. Hij volgt zijn onderwerp op de voet, zonder expliciet te interpreteren. Waar de schrijver dacht: ‘ik ben de baas, hè, van al die Clausen’, geldt dat evenzeer voor de biograaf. Te midden van alle tegenstrijdigheid heeft Schaevers een leven van eenheid kunnen beschrijven, en ook voor wie Claus dacht te kennen zal het totaalbeeld verrassend zijn. *De levens van Claus* is het resultaat van diepgravend onderzoek, van geduld en sensitiviteit, en een getuigenis van een scherp verstand en literaire verbeelding.

MEDIA

De Belg

Christian Van Thillo is de grootste media-ondernemer van de Lage Landen, maar ook een mysterie. De geheimzinnige Belg is eigenaar van tientallen kranten en tijdschriften, van radio- en televisiezenders en van ondernemers. In Nederland bezit hij de *Volkscrant*, *AD*, *Het Parool*, *Trouw*, *NU.nl*, *Qmusic*, *Libelle*, *Margriet* en zeven regionale kranten. Zijn laatste prooi is *RTL Nederland*. In België regeert hij over *Het Laatste Nieuws*, *De Morgen*, een schap vol tijdschriften én de commerciële televisiezender *VTM*. Zijn imperium voedt ons dagelijks met nieuws, meningen en lifestyleadviezen. En daarbij speelt de Antwerpenaar soms een duistere rol in de coulissen.

De Belg is een onthullende biografie over de schaduwachtigheid in Nederland en België.

Een epos over een rijkeluiszoon die via machinaties een miljardenbedrijf kon opbouwen en nu mede bepaalt wat u moet vinden en hoe u zich moet gedragen. De Belg is dé must-read over een charmante mediamagnaat die via politieke connecties, met subsidies en steun van loyale werknemers zijn stempel drukt op ons leven en welzijn. Een levensverhaal over een mediaman die zich onaantastbaar waant.

NON-FICTIE

Front

Al twee decennia trekt Robin Ramaekers van de ene brandhaard naar de andere. In *Front* neemt hij de lezer mee op een reis naar binnen en naar buiten. Van Birma naar Haïti, van Afghanistan naar Irak en Syrië. En van Oekraïne naar Israël en de Palestijnse gebieden. Overal ter wereld probeert hij het nieuws te brengen te midden van geweld, propaganda en intimidatie. Soms met empathie, dan weer met de nodige afstand.

In dit boek blik Robin terug op die twintig jaar en vertelt hij over de uitdagingen eigen aan zijn vak, over hoe mensen vaak het verschil maken, en over de voortdurende zoektocht naar zin en onzin. Hij brengt openhartig zijn successen en mislukkingen in kaart en spaart daarbij de zelfkritiek niet. *Front* is een manifest over de kracht en het belang van journalistiek in een steeds veranderende wereld die zichzelf probeert te begrijpen. Net als de verslaggever die er met beide benen in staat.

GESCHIEDENIS

De afgehakte hand

La Main coupée (De afgehakte hand) is een autobiografisch werk. Cendrars haalt herinneringen op en vertelt over zijn ervaringen in de Eerste Wereldoorlog. Cendrars, van Zwitserse nationaliteit, meldde zich als buitenlandse vrijwilliger in het Franse leger. Op 28 september 1915 verloor hij zijn rechterhand in het bloedige offensief in Champagne. Deze tragedie zal veel van zijn

verhalen beïnvloeden. In dit boek, dat bestaat uit een serie portretten en herinneringen, brengt hij een eerbetoon aan alle mannen die samen met hem deze oorlog hebben meegemaakt, waarbij hij het meest gruwelijke, oorlog, veranderde in een menselijk avontuur en een les in vriendschap.

Blaise Cendrars (1887-1961) was een Zwitsers-Frans schrijver en dichter. Zijn carrière als schrijver werd echter abrupt onderbroken door de Eerste Wereldoorlog, waarin hij aan de zijde van het Franse Vreemdelingenlegioen vocht. Van midden december 1914 tot februari 1915 vocht hij in de Somme. In september 1915 verloor hij zijn rechterarm, waardoor hij uit het leger ontslagen werd.

GEZONDHEID

Natuurlijk door de menopauze

Pak je menopauzeklachten doeltreffend aan met natuurlijke middelen. De hormonale veranderingen die de menopauze met zich brengt, kunnen een weerslag hebben op veel aspecten van je leven. Opliegers, slapeloosheid, gewichtstoename, stemmingswisselingen, haarverlies en een laag libido, het is slechts een kleine greep uit de ongemakken waar vrouwen steeds vaker een natuurlijke oplossing voor zoeken. In *Natuurlijk door de menopauze* geeft Anntje Peeters je een praktisch overzicht van de natuurlijke middelen en de kruiden die je kan inzetten om zonder bijwerkingen klachten te voorkomen of te verhelpen. Enkele simpele aanpassingen aan je levensstijl en voeding in combinatie met een paar doeltreffende kruiden is mogelijk alles wat je nodig hebt om deze nieuwe levensfase krachtig en energiek in te gaan.

OPVOEDING

De ontevreden baby

De ontevreden baby is een revolutionaire, nieuwe benadering om voor je baby te zorgen. De eerste maanden na de geboorte van een baby kunnen uitputtend zijn en pogingen om tot snelle oplossingen te komen, zijn vaak een deel van het probleem. Dr. Pamela Douglas doet al jarenlang onderzoek naar de oorzaken van onrustig babygedrag. Haar onderzoek heeft geleid tot nieuwe inzichten in onder andere de benadering van huilgedrag, voeding en contact tussen ouders en kind. De vele ervaringsverhalen en de makkelijk te volgen informatie bieden herkenning en aanknopingspunten om ouders en verzorgers te laten ontspannen. Zij stelt geen strakke slaapschema's voor, bindende adviezen over borstvoeding of het in het ouderlijk bed laten slapen van de baby. Haar suggesties zetten ouders en verzorgers op een empathische manier op een spoor dat rust kan brengen. De inhoud van dit boek is niet alleen voor ouders een geweldig handvat, maar biedt kinderartsen, verpleegkundigen, pedagogisch medewerkers die met baby's en ouders werken een schat aan informatie gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek.

TUIN

Klimaatlim tuinieren

Het valt niet te ontkennen: ons klimaat verandert. Maar hoe ga je daar als tuinliefhebber mee om? Welke beplanting is het meest klimaatbestendig? Hoe bescherm je je planten tijdens perioden van langdurige droogte of juist extreme regenval? Welke rol spelen niet-natuurlijke materialen? Hoe zorg je voor meer planten- en dierenleven in je tuin?

Tuinontwerper Moniek de Bakker ontwerpt natuurlijke tuinen met plaats voor plant, mens en dier. Tuinen die onderhoudsvriendelijk zijn en waarin de aanwezige beplanting en andere materialen zoveel mogelijk worden hergebruikt. In dit rijk geïllustreerde boek laat Moniek zien dat het door slimme keuzes te maken mogelijk is je tuin zowel natuurvriendelijk als toekomstbestendig te maken. Van bodem tot balkon, alle aspecten van klimaatlim tuinieren komen aan bod. En met haar praktische stappenplannen kun je zelf meteen aan de slag.

PERSOONLIJKE GROEI

Het grote Zen doe boek

Hoe blijf je een opgewekt, zorgeloos persoon in een steeds veranderende, hectische wereld? Hoe krijg je antwoord op vragen die je werkelijk bezighouden en leer je de beste keuzes te maken? En vooral: hoe schud je de dagelijkse stress en ballast van je af en zorg je dat jouw gedachten in het hier en nu blijven? Kortom: hoe word jij je eigen rots in de branding? Aan de hand van persoonlijke ervaringen beschrijven de auteurs hun zoektocht naar evenwicht en rust. Daarnaast vind je inspirerende uitspraken, gedichten en Koans (gedachtenoefeningen) en boeiende interviews met aansprekende personen uit de zenwereld. Of je nu op zoek bent naar een eerste kennismaking met zen of al een doorgewinterde beoefenaar bent, *Het Grote Zen Doe Boek* biedt waardevolle inzichten en inspiratie voor iedereen die op zoek is naar een diepere betekenis in het alledaagse.

lees verder op p. 33 >

Dag Pandemie

“Ik wil tonen hoe schoon de ouderenzorg kan zijn.”
– Leen Smits

Leen Smits, auteur: “In *Dag Pandemie* worden een 40-tal brieven gebundeld die ik schreef tijdens de coronacrisis. De brieven zijn gericht aan al dan niet overleden patiënten en aan mensen die tijdens die periode betekenisvol waren zoals mijn kinderen, mijn familie, andere hulpverleners, collega's en vrienden. Tien dagen nadat de lockdown inging, was er een uitbraak in het woonzorgcentrum waar ik als Coördinerend en Raadgevend Arts werk. Samen met het hele team van Akapella hebben we er toen alles aan gedaan om de bewoners zo goed als mogelijk te verzorgen en zij die zouden sterven een menswaardig levenseinde te geven. Op enkele weken tijd stierven er vierentwintig bewoners en dat was veel, voor een woonzorgcentrum, voor de families en voor mij als arts. De eerste brieven kwamen als nachtelijke beelden die ik moest neerschrijven om de slaap terug te kunnen vatten. Om zowel schoonheid als lijden te kunnen laten voortbestaan, gewoon zoals het was toen. Om ervoor te zorgen dat die mensen niet als cijfers achterbleven. Misschien biedt het boekje troost en erkenning aan mensen die zelf iemand verloren zijn tijdens de coronacrisis of aan mensen die zelf geleden hebben. Ik wil hiermee ook de hele zorgsector een hart onder de riem steken. Ik hoop dat het aan een breder publiek mag tonen hoe schoon de ouderenzorg kan zijn. Wat breder uitgezoomd gaat het over leven en doodgaan en alles daartussen. Over al die rollen die we vervullen in dat leven. De brieven zijn eerlijk en persoonlijk wat me zeker wat heeft doen twijfelen om ze uit te geven. Ik geloof echter dat we juist vanuit die kwetsbaarheid, ook als arts, sterk kunnen zijn en iets betekenen voor anderen.”

Als je één markante anekdote of figuur uit je boek mag uitkiezen: wat of wie zou dat dan zijn? En waarom?
“Ik word zelf nog steeds stil van één van mijn kortste brieven gericht aan een patiënt die stierf:

*Dag Pol,
Je wist het, denk ik. Toen ik je 's avonds onderzocht omdat je een beetje verhoging had maar vooral héél moe was, zei je me: 'Wil je nog eens de groeten doen aan je vader?' 'Doe ik, Pol en trouwens, je longen klinken zuiver, rust goed dan word je wel beter.' Je keek naar mij, bleekjes met een glimlach op je lippen en schudde zachtjes je hoofd. De volgende dag werd je rond 10u plots erg kortademig. Geen adem hebben, trekken om zuurstof binnen te krijgen... dat is beangstigend. Dan dien je als arts morfine toe om de zuurstofnood te doen dalen. De rust kwam terug maar sneller dan verwacht trad ook de dood in. Je dochter was nog onderweg. Ze kwam te laat. Daar moeten we mee verder leven.*

Zo was het. Hard en toch menselijk. Nooit perfect. De blik waarmee hij me op die avond aankeek zal ik nooit vergeten. Een man van negentig jaar oordeelt minder, aanvaardt meer.”

Wanneer zijn nu 4 jaar na het begin van de coronapandemie. Welke les(sen) moeten we zeker onthouden uit je boek?
“Laten we onze ouderenzorg liefdevol omarmen, laten we dat laatste deel van het leven positief en met vrolijkheid benaderen zodat het geen trieste wachtzaal hoeft te zijn.”

Welk inzicht heb je zelf overgehouden aan het schrijven van de brieven?
“Een crisis gaat voorbij. We vergeten zo'n toestand. Ook ik relativer achteraf graag. Doordat die brieven geschreven zijn in het heetst van die crisis, blijft het voor mij een waardevolle en pure herinnering aan hoe het was toen.”

Tinneke Beeckman maakt filosofie toegankelijk

“Verhalen bieden geweldige gelegenheden om de ziel te doorgronden.”

Tinneke Beeckman is een van de meest vooraanstaande filosofen in het Nederlandse taalgebied. Ze schreef onder andere het bekroonde *Door Spinoza's lens* (2012) en *Macht en onmacht* (2015). In 2020 verscheen haar bestseller *Machiavelli's lef*. Met *Ken jezelf* levert ze één van haar meest persoonlijke werken ooit af. Zet je schrap voor een boeiende zoektocht naar zelfkennis.

INTERVIEW: STEVEN DURNEZ - TEKST: DANIELLE VAN HORENBEEK - FOTOGRAFIE: ALEXIA LEYSEN/NATHALIE SAMAIN/ARCHIEF

Wat was het uitgangspunt bij het schrijven van dit boek?

Tinneke Beeckman: “Filosofie is voor mij persoonlijk belangrijk; ze helpt me in het dagelijks leven, met concrete vragen. Vaak als ik me verloren voel, of als ik beseft dat wat ik altijd dacht, niet klopt. En die verrijkende manier om met filosofie om te gaan, wilde ik delen. Verandering kan inspirerend zijn. Het is nooit te laat om te worden wie je had kunnen zijn, schrijft George Eliot. Je moet je dus niet door je verleden laten tegenhouden. Door een ‘had ik jaren geleden maar...’ of ‘was ik maar...’. Dat vertrouwen in het heden, in je eigen kunnen geeft energie.”

De titel zijn maar twee woorden maar zijn heel zwaar-wichtig. Is jezelf kennen niet een van de moeilijkste zaken? Wil je jezelf wel kennen? Of houden we ons teveel een spiegel voor?

“Ken jezelf is ontzettend moeilijk. er is vaak een confrontatie met wie je denkt te zijn, en wie je bent. je bent ook voortdurend onderweg naar zelfkennis. Er is geen eindpunt, er zijn altijd nieuwe ervaringen die je opnieuw moet bevragen.”

Hoe belangrijk zijn emoties om jezelf te leren kennen?

“Het ogenblik dat je felle emoties beleeft, begrijp je amper wat er gebeurt. maar om jezelf te kennen, moet je begrijpen wat die emoties juist zijn, en waarom je die zo beleeft. Anders wordt zelfinzicht moeilijk.”

Deze stelling deed mij ook wel nadenken: eenzaamheid is een gesprek tussen twee partijen.

“Hannah Arendt noemt denken een ‘twee-in-een’, je voert een gesprek met jezelf. Je bent dus zelf al een veelheid. Om te denken, moet je je afsluiten van de wereld. dat is een vorm van alleen-zijn, van solitude, maar je voelt je niet eenzaam, je houdt jezelf gezelschap. Eenzaamheid, loneliness, is als je afgesneden bent van jezelf. Als je geen innerlijk gesprek meer kan voeren. Dan kan je ook niet meer denken, en ben je echt alleen. Dan kan je je ook niet meer openstellen voor het nieuwe.”

Is dit boek een goede introductie voor mensen die niet thuis zijn in filosofie?

“Ik denk niet dat je filosofisch geschoold moet zijn. De vele vragen leiden ook naar uiteenlopende denkers en schrijvers. Misschien kan die veelheid mensen op weg helpen om zelf ontdekkingen te doen.”

In je voorwoord heb je het over Socrates, is hij van zo een belang?

“Socrates schreef niet; hij dialogueerde alleen. Hij stond vragend in de wereld. Zijn wijsheid bestond erin dat hij beseftte veel juist niet te weten. Ook over zichzelf – hij heeft veel zelfspot. En hij verdroeg kritiek, maar doorprikte ook valse vormen van weten. Dat is een belangrijk filosofisch moment, in Athene. Verder blijft hij een raadselachtige figuur.”

Jezelf leren kennen heeft ook te maken met eerlijkheid. Is net niet dat het lastige dat je jezelf dan een spiegel moet voorhouden?

“Eerlijkheid kan ook bevrijdend zijn. Je bent makkelijker verlost van idealen die onhaalbaar zijn. Daarbij zijn je beperkingen geen nederlaag, maar gewoon een realiteit. Dat beseffen, kan opluchten. Hetzelfde geldt voor de voeling die je krijgt met kwetsbaarheid en de nood aan verbondenheid.”

Welke vraag was het moeilijkst om te beantwoorden?

“Hegels complexe meester-slaafdialektiek in enkele paragrafen samenvatten, was wel een opdracht.”

Is er een filosoof die je nog verrast heeft bij het schrijven van het boek?

“Het is moeilijk om een filosofisch thema te bedenken waar Aristoteles niet al iets zinnigs over gezegd heeft. ik ben altijd enorm onder de indruk van zijn werk.”

Speelt literatuur een belangrijke rol in het vinden naar zelfkennis?

“Verhalen bieden geweldige gelegenheden om de ziel te doorgronden. Ik merk gewoon dat sommige passages of personages uit romans me diep troffen. En dat ik jaren later nog het gevoel had dat die personen aanwezig bleven, als een gesprekspartner. Lezen brengt ook een gesprek op gang. Het maakt je minder eenzaam; het verrijkt je innerlijke wereld.”

Welke filosoof benadert de beste opvattingen om jezelf beter te leren kennen?

“Voor mij blijft Spinoza een grote rol spelen. De mens is niet het centrum of het hoogtepunt van de schepping. We kunnen best geen tijd verliezen met illusies na te jagen. Die opdracht lukt beter als je jezelf wat kent. En daarvoor heeft Spinoza geweldige psychologische inzichten.”

DE LEVENSWIJSHEID VAN OUDE FILOSOFEN

Het woord filosofie roept spontaan een beeld op van ernstige denkers, meestal mannen. Hun teksten zijn vaak zwaar en moeilijk voor iemand die er niet vertrouwd mee is. Maar dat beeld klopt totaal niet voor Tinneke Beeckman die filosofie toepast op het dagelijks leven en in een vlot leesbare tekst giet. Tinneke Beeckman maakt filosofie toegankelijk voor de lezer. Op het vlak van levenswijsheid hebben de oude filosofen heel veel te zeggen. Tinneke: “Op momenten van vertwijfeling boden de teksten van filosofen en schrijvers mij het perspectief dat ik nodig had. Telkens ik iets niet weet of in de war ben, geven zij mij inzicht.” Die inzichten deelt ze graag met haar lezers. We lichten er hieronder een paar toe.

THEORIE WORDT CONCREET

Het boek van Tinneke Beeckman is verhelderend en een stevige eye-opener. De thema's die ze aansnijdt zijn één voor één boeiend. Tinneke gaat de theoretische filosofie toepassen op het dagelijkse leven en geeft antwoord op prangende vragen. Onder vier thema's (Wie ben je? Wat voel je? Wie wil je zijn? Hoe leef je en hoe sterf je?) staan 44 vragen gerangschikt. Ook al worden heel wat filosofen en hun quotes geciteerd, het boek leest erg vlot. De vragen kun je onafhankelijk van elkaar lezen, ze tellen elk een viertal behapbare pagina's.

KEN JEZELF: EEN ZOEKTOCHT

De titel *Ken jezelf* is misschien een beetje misleidend. Er bestaan heel wat boeken over zelfkennis, over hoe je het beste uit jezelf kan halen. Maar 'Ken jezelf' is hier niet te begrijpen in de zin van gefocust zijn op jezelf. Het is zeker geen pleidooi voor ego-centrisme. Wel in de zin van: wat zijn jouw waarden en wees vooral een vriend van jezelf, zorg ervoor dat je in harmonie bent met jezelf. De zoektocht naar jezelf, naar je waarden, is een moedige en ook moeilijke reis maar wel de moeite waard. Tinneke Beeckman wil de lezer een helpende hand aanbieden met de hulp van filosofen en schrijvers. Het is een verrijkend avontuur.

MENSEN PRIKKELEN

'Ken jezelf' is een van de oudste filosofische spreuken, gebeiteld op de tempel voor Apollo en op de Agora in Athene. Voor Socrates is het de leidraad voor zijn filosofische gesprekken en de spreuk betekent dat je altijd onderweg bent naar inzicht. Daarom loopt Socrates rond in Athene en stelt vragen aan de mensen die hij ontmoet: “Wat is waarheid?” “Wat is schoonheid?” Mensen lopen vast in hun redeneringen of herhalen wat ze ooit hebben geleerd. Socrates heeft één les die hij hen leert: je weet vaak minder dan je zelf denkt. En die boodschap vinden veel mensen onaangenaam, het brengt hen in de war. Socrates vergelijkt zichzelf met een horzel die zijn medeburgers af en toe steekt. Hij valt vooral degenen lastig die overtuigd zijn van hun eigen gelijk en die zonder zijn prikje verder zouden dwalen.

Uit het lood geslagen zijn, niet meer weten wat te doen, dat zijn geen negatieve ervaringen die je moet vermijden. Ze kunnen

“Lezen brengt een gesprek op gang. Het maakt je minder eenzaam.”

zelfs een geschenk zijn. Door een uitwisseling van ideeën leer je verder kijken.

Wat Tinneke Beeckman doet, is een beetje de rol van Socrates opnemen: mensen prikkelen met vragen en aan het denken zetten. Ze stelt filosofische vragen en geeft toegankelijke antwoorden op een boeiende manier.

EEN EIGEN WEG VOLGEN

Om jezelf te leren kennen, wil je je vergelijken met anderen maar ieder mens heeft een eigen weg af te leggen. Men gaat zijn situatie relationeel inschatten, in vergelijking met de anderen. Als we iemand een like geven, dan eren we die persoon eigenlijk. Dan heeft die persoon meer invloed en dus ook meer macht. Ook een goed teken is als iemand het druk heeft... Maar zo leer je eigenlijk niets over wat echt waardevol is voor jou.

Vergelijkingen gaan de eigen inzichten vervangen want je oordeelt zoals anderen en je wil eigenlijk vooral wat anderen ook begeren. Daarbij denk je dat je de diepste verlangens nastreeft terwijl je je eigenlijk spiegelt aan de ander, die op zijn beurt hetzelfde doet. Zo zit iedereen gevangen in dat spel. De ontevredenheid van de mensen is er een gevolg van. Leer dus over jezelf na te denken zonder te vergelijken. Iedereen moet zijn eigen weg gaan. Wie zich weinig aantrekt van anderen heeft meer kans op geluk. Streef je echter steeds na wat anderen ook begeren, ben je reddeloos verloren.

Je vertrekt dus vanuit normen, van hoe je 'zou moeten zijn', wat men van jou verwacht. Laat het beeld varen dat de andere van jezelf heeft. Ga met jezelf in gesprek: wat zijn mijn waarden en zorg dat je in harmonie leeft met jezelf.

PALLIATIEVE SAMENLEVING

Volgens Tinneke zitten we met z'n allen in een palliatieve samenleving. Wat bedoelt ze daarmee? Het gaat over de moeilijkheid om pijn te aanvaarden in onze huidige samenleving.

In de palliatieve afdeling van een ziekenhuis gaat men de patiënten in hun terminale fase zo weinig mogelijk zinloze pijn laten lijden. Dat is uiteraard een goede zaak.

Maar als we die houding doortrekken naar de samenleving, is dat minder oké. In onze maatschappij moet je presteren, je moet mee. Mensen zitten soms in een positie die ze eigenlijk niet oké vinden, maar ze moeten verder doen. Een palliatieve samenleving verdraagt alleen maar positiviteit. En dus moet de pijn verdoofd worden.

Tinneke vertelt over haar eigen migraine die ze probeerde in bedwang te houden met pijnstillers. Telkens de pijn de kop opstak, was er de paniek: die pijn mag er niet zijn want ik heb nog zoveel werk. Tot Tinneke toegaf dat ze zich niet goed voelde bij wat ze aan het doen was. Ze was niet gelukkig in de wetenschappelijke omgeving waar ze werkte. Ze wou die theorie omzetten tot iets reëls, filosofie is meer dan theorie. Daarom veranderde ze van werkomgeving en kreeg minder migraine. Dit toont aan dat de pijn niet verdoofd moet worden. We moeten de pijn eerder zien als een signaal. Een signaal dat ons wil verwittigen dat er iets fout zit.

SOCIALE MEDIA EN SOCRATES

Er wordt op sociale media 'gediscussieerd' en Tinneke stelt dat men al sinds de oudheid discussieert. Socrates deed het ons voor. Tinneke: “Er is wel een zeer belangrijk verschil tussen de gesprekken van Socrates en de gesprekken op sociale media. In een gesprek leg je een standpunt uit, je probeert een standpunt te begrijpen, er is interactie tijdens het gesprek, men stelt zich open voor anderen. Maar bij sociale media is daar geen sprake van. Daar gaat het eigenlijk alleen om aandacht krijgen, zijn gelijk krijgen: jij hebt ongelijk en ik win.

Socrates hamert op in het harmonie zijn met zichzelf. Tinneke citeert Socrates: “Socrates zei dat het belangrijker is om met jezelf in overeenstemming te zijn terwijl anderen je tegenspreken, dan dat iedereen het met je eens is en je jezelf tegenspreekt. Dat vind ik zo waar!” Dat is met de huidige sociale media niet evident.

“Heel vaak ben je geneigd, uit conformisme of sociale druk, toe te geven aan anderen. Maar je verliest daardoor de waarden die je zelf belangrijk vindt uit het oog. Laat de ob-

sessie met je beeld los, met wat anderen van je denken of wat je wilt dat ze denken. Iets doen waarin je gelooft, ondanks mogelijke kritiek, is een manier om zelfrespect te krijgen.”

Mensen nemen als uitgangspunt wat er van hen verwacht wordt. Maar stel je liever de vraag: voel ik me daar wel goed bij? Laat dus het beeld varen dat de andere van jezelf heeft en ga in gesprek met jezelf: wat zijn mijn waarden en zorg ervoor dat je in harmonie bent met jezelf.

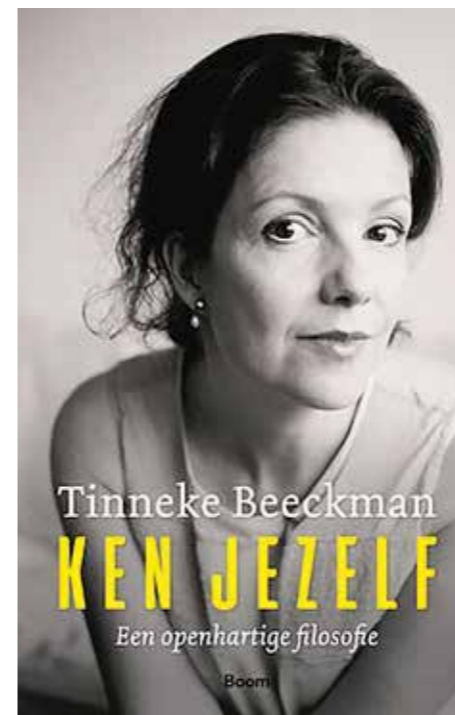
RISICO'S NEMEN

Veel mensen zijn angstig. In dat kader citeert Tinneke filosoof Aristoteles: Als je angstig wordt, dan verminder je die angst door vertrouwen en zelfvertrouwen. En dat vraagt precies dat je risico durft te nemen zodat je ervaringen kan opdoen.

Tinneke past die gedachte toe op een gebeurtenis die ze recent meemaakte. Er werd slecht weer aangekondigd, code oranje werd van kracht. De scholen namen maatregelen en gingen sluiten omdat het gevaarlijk was buiten. Ze moest dus haar dochttertje gaan afhalen aan school. Ze was wel een beetje boos want was dat nu nodig? Moeten alle risico's altijd uitgeschakeld worden?

Kinderen worden zo opgevoed alsof elk risico vermeden moet worden. Goed zorgen voor elkaar wordt gelijkgesteld met elk risico weghalen. Er is een verlangen naar controle en een risicovrije wereld. Maar zo krijgen de kinderen geen model te zien over hoe je omgaat met iets beangstigends. Natuurlijk moet je eerst inschatten of er al dan niet echt dreigend gevaar is. Maar soms moet je een risico durven nemen in plaats van altijd weg te lopen van alles wat je niet perfect kunt controleren. Op die manier krijg je zelfvertrouwen en dat vermindert ook de angst.

Bronnen: Interview in *Knack*, 1 november 2023, NPRO podcast 'Kunststof' 10 januari 2024

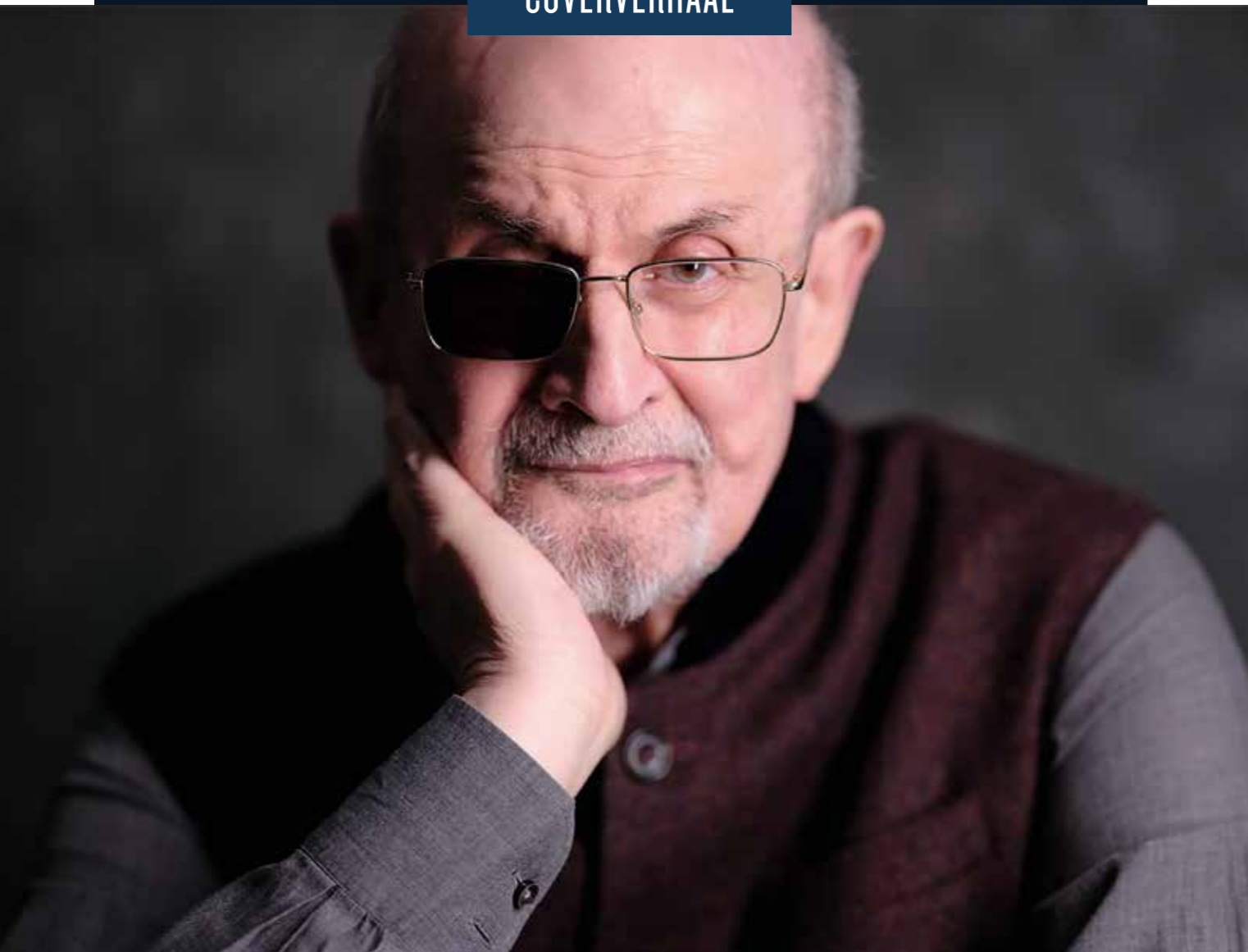
Zoektocht naar zelfkennis

Reis mee met Tinneke Beeckman door de filosofie en de wereldliteratuur en ontdek inzichten over jezelf en het leven. Wat kan je troosten? Is je verlangen gevaarlijk? Waarvoor kun je dankbaar zijn?

In een moedige zoektocht naar zelfkennis leidt Tinneke Beeckman de lezer langs de grootste geesten uit de filosofie en wereldliteratuur: van Socrates, Hannah Arendt en Albert Camus tot Marcel Proust en Virginia Woolf. Vertrekkend vanuit persoonlijke vragen ontdekt ze hoe hun ideeën je blik op jezelf en het leven kunnen verrijken. Beeckman wekt klassieke denkers tot leven en laat overtuigend zien hoe de filosofie juist vandaag de dag van grote waarde kan zijn.

“Tinneke Beeckman is niet alleen erudiet en intelligent - dat wisten we al - maar met deze fijnzinnige essays getuigt ze ook van wijsheid en kwetsbaarheid. Grote klasse.”
- David Van Reybrouck

24,90 EUR - ISBN 9789024439591 - reeds verschenen

Mes – gedachten na een poging tot moord

Salman Rushdie

schreef een boek over de aanslag op zijn leven

“Woorden zijn de winnaar.”

De internationaal gerenommeerde schrijver en voorstander van de vrijheid van meningsuiting Salman Rushdie publiceert op 16 april aanstaande zijn langverwachte boek *Mes – gedachten na een poging tot moord*, een aangrijpend verslag over het overleven van de aanslag op zijn leven in 2022, vierendertig jaar nadat de fatwa tegen hem werd uitgevaardigd.

TEKST: REDACTIE - FOTOGRAFIE: RACHEL ELIZA GRIFFITHS/ARCHIEF

“Schrijvers kunnen overleven wat hen tegenwerkt”, zei Salman Rushdie in zijn eerste televisie-interview na de aanval die hij in augustus 2022 kreeg, waardoor hij blind werd aan één oog en ook een van zijn handen verlamde.

Salman Rushdie, de gewaardeerde Britse auteur van Indiase afkomst, blijft onverschrokken in zijn literaire activiteiten, ondanks dat hij een gruwelijke aanslag moest ondergaan.

DE ANNALEN VAN DE TIJD

In het interview met Euronews benadrukte Rushdie zijn standvastige houding tegenover de haat en vijandigheid die zijn creatieve reis hebben overschaduwd.

Een van de belangrijkste thema's die tijdens het interview werden besproken, was de blijvende kracht van woorden en de invloed van schrijvers. Rushdie bracht dit gevoel op welsprekende wijze over met de slotzin van zijn roman: “Woorden zijn de winnaar”.

Terugkijkend op de geschiedenis merkte de auteur op dat hoewel machtige figuren zoals koningen, generaals en miljardairs de annalen van de tijd domineren, het de verhalen zijn die over hen worden bedacht die echt blijven bestaan.

Rushdie zei: “Wat ik probeerde te suggereren is dat de geschiedenis over machtige mensen gaat, de geschiedenis over koningen en generaals en miljardairs enzovoort. Maar als ze allemaal dood zijn, blijven de verhalen over hen over. En dat is wat overleeft. Dus eigenlijk hebben de schrijvers zonder legers en zonder miljarden die macht, namelijk het bepalen van het tijdperk.”

Rushdie vertelde hoe Leo Tolstoj's ‘Oorlog en Vrede’ de invasie van Napoleon in Rusland is gaan belichamen, terwijl de geschriften van Marcel Proust de Beaux-Arts-periode in Parijs samenvatten.

“Het is ook iets wonderbaarlijks dat schrijvers die tijdens hun leven heel weinig macht hebben, die macht wel in het hiernamaals hebben.”

DE KRACHT VAN VERGEVING

Verderop in het interview sprak Rushdie over de transformerende kracht van vergeving, een thema dat diep bij hem resonanceert.

Hij deelde een persoonlijk inzicht en onthulde dat wanneer iemand iemand vergeeft die wreed is geweest, dit vaak de dader ontwapent, waardoor hij niet meer weet hoe hij moet reageren. *Mes* is een soort vervolg op *Joseph Anton* geworden. Die veelgeprezen memoires van Rushdie uit 2012 waren vernoemd naar

de alias die de auteur gebruikte gedurende de tien jaar die hij ondergronds doorbracht nadat de fundamentalistische leider van Iran een beloning van drie miljoen dollar op zijn hoofd had gezet voor een paar passages uit zijn roman *De duivelsverzen* uit 1988. Maar ook al is Rushdie niet bepaald opgetogen over de manier waarop de fatwa een groot deel van zijn leven heeft bepaald, hij is er wel klaar voor om de golf van publieke belangstelling te erkennen, die daar 34 jaar later bijna een einde aan maakte.

Hoe gaat het?

Salman Rushdie: “Ik ben er nog, ik leef nog. Weet je, ik kom er wel. Het menselijk lichaam heeft een opmerkelijk vermogen tot genezing. Ik zou niet zeggen dat ik 100% terug ben, maar ik ben onderweg. Mijn rechteroog komt niet meer terug. Dat oog is verloren. Mijn zwaar beschadigde linkerhand herstelt dankzij veel therapie redelijk goed. En de andere wonden worden beter. Er is veel therapie nodig. Er was duidelijk sprake van heel wat posttraumatische stress. Maar het gaat beter met mij. Ik heb een hele goede therapeut die ik al heel lang heb en die mij heel goed kent. Je hoeft alleen maar de voor de hand liggende dingen door te praten – nachtmerries, al dat soort dingen – en het zal de tijd kosten die nodig is. Zoals je je kunt voorstellen, was het een ontzettend verschrikkelijke gebeurtenis in mijn leven. En het vergt wat vertering.

Maar een van de dingen die ik doe, is een manier vinden om te schrijven over wat er is gebeurd. Voor mij is dat een manier om er de leiding over te nemen. Ik kan er niet veel over zeggen,

“Het menselijk lichaam heeft een opmerkelijk vermogen tot genezing.”

Poging tot moord

Salman Rushdie overleefde de gruwelijke aanval die hem blind maakte aan zijn rechteroog en zijn linkerhand zwaar beschadigde. Op 12 augustus 2022 werd Rushdie herhaaldelijk in de nek en buik gestoken door een man die het podium op rende toen de auteur op het punt stond een lezing te geven in het westen van New York. De aanvaller, Hadi Matar, heeft onschuldig gepleit op beschuldigingen van mishandeling en poging tot moord.

Nadat de Iraanse grootayatollah Ruhollah Khomeini in 1989 een fatwa had uitgevaardigd waarin hij opriep tot de dood van Rushdie vanwege vermeende godslastering in zijn roman *De duivelsverzen*, leefde de schrijver tien jaar lang geïsoleerd en met 24-uurs beveiliging. Maar sindsdien deed hij dat met weinig beperkingen, tot de steekpartij in het Chautauqua Instituut.

“Ik ben zelf geen religieus persoon; het is nooit echt een belangrijk onderwerp in mijn werk geweest.”

behalve dat het mijn bedoeling is om het te doen en dat ik eraan werk.”

In principe geldt dat hoe dicht je bij een gewelddadige gebeurtenis betrokken was, hoe minder coherent je tekst daarover is.

“Mhmm. Dat zou kunnen. Ik was er in ieder geval heel dichtbij. Ik was een heel goede vriend van Michael Herr, die *Dispatches over Vietnam* schreef. Hij zat er lange tijd middenin, en het boek is daardoor buitengewoon. Hij kwam er met behoorlijk wat schade uit, en het kostte hem veel tijd om er overheen te komen, als hij dat al ooit deed. Ik weet niet zeker of hij dat ooit heeft gedaan.”

Ik kan me niet voorstellen dat je de voorbije periode veel in het openbaar komt?

“Niet veel, nee. Ik zet gewoon heel langzame stappen terug in de wereld. Ik ben van plan mijn leven zo volledig mogelijk terug te winnen, maar het gebeurt langzaam.”

Zie jij jezelf weer op het podium staan, in een publieke setting?

“Dat is de grote vraag. En ‘ik weet het niet’ is het antwoord. Een van de problemen die zich op de dag van de aanslag op mij stelde, was dat er helemaal geen beveiliging was. Er zou niet veel nodig zijn geweest om te voorkomen wat er gebeurde, maar dat er helemaal niets was, maakte mogelijk wat er gebeurde. [Een hulpsheriff en een staatsagent waren aanwezig bij de toespraak van Rushdie, maar getuigen zeiden dat de dader onbetwist het podium bereikte. Tijdens de aanval werd hij aangepakt door de moderator, Henry Reese, die boven zijn rechteroog werd gesneden, *nvdv.*]

Als romanschrijver ontmoet je je publiek niet zo vaak. Je zit een paar jaar in een kamer, en dan kom je af en toe die kamer uit en ontmoet je je lezers. Ik heb altijd erg genoten van het moment waarop je mensen ontmoet die om je werk geven. Het zou een verlies zijn om het nooit meer te doen. Maar we moeten echt serieus nadenken over de manier waarop.”

Over Iran, de ayatollah's en de fatwa praat je liever niet meer?

“Ik ging naar Iran toen ik afstudeerde aan Cambridge, dat was in 1968, dus intussen meer dan een halve eeuw geleden. Ik vond het er erg leuk. Ik vond Iran toen een prachtig land en ik hield van de mensen van wie ik dacht dat ze zeer verfijnd, beschaafd en gastvrij waren.

Nu ben ik het onderwerp een beetje beu, omdat mijn enige actuele connectie met Iran eerlijk gezegd is dat ze mij probeerden te vermoorden. Ik wou dat het niet waar was.”

Misschien overleeft u de Islamitische Republiek wel?

“Nou, dat zou erg leuk zijn. Voormalig Israelisch premier Ehud Barak beantwoordde ooit een vraag over terreur door op te merken dat de islam een relatief jonge religie was, “en daar zit

veel energie.”

De waarheid is dat mensen mij vanwege wat er rond *De duivelsverzen* is gebeurd vaak associëren met religie en met het schrijven daarover. Maar eigenlijk is het min of meer het tegenovergestelde van wat ik ben als schrijver. Ik ben zelf geen religieus persoon; het is nooit echt een belangrijk onderwerp in mijn werk geweest, met uitzondering van de passages in *De duivelsverzen*. De grootste schade die de aanval op *De duivelsverzen* aanrichtte, was dat mensen werden misleid over het soort schrijver waarover werd gesproken. Een van de dingen die mensen die *De duivelsverzen* lezen – wat maar heel weinig aanvallers hebben gedaan – in de eerste plaats opmerken, is dat het grappig is. Het aantal brieven dat ik heb gehad met de tekst: “Wie wist dat het grappig was?” En het antwoord is: mensen die het lezen wisten dat het grappig was.

Ze lieten mensen denken dat ik op de een of andere manier betrokken was bij geheimzinnige, theologische veldslagen. Ik heb moeten terugvechten om die misvattingen over mijn werk

weg te nemen. Inmiddels is het oké, want dat was mijn vijfde gepubliceerde boek, en *Mes* is mijn tweeëntwintigste. Driekwart van mijn leven als schrijver heeft zich sindsdien afgespeeld.

Ik heb de ouderwetse opvatting dat ik vooral een romanschrijver ben. Ik heb mijn steentje bijgedragen aan de strijd voor vrije meningsuiting. Ik ben bijvoorbeeld erg trots op mijn samenwerking met PEN America en het werk dat we samen hebben gedaan. Een van mijn grootste verwezenlijkingen is dat ik medeoprichter ben geweest van het PEN World Voices Festival, dat in zijn oorsprong eigenlijk een manier was om Amerikaanse lezers kennis te laten maken met de rest van de wereld, om de literaire ervaring van Amerikanen wat minder parochiaal te maken. En het is een succes dat onze stoutste dromen overtreft.”

Bronnen: *Euronews.com, Time.com, The New York Times, The Guardian.*

“Dit was voor mij een noodzakelijk boek. Ik wilde geweld met kunst beantwoorden”

In augustus 2022 werd Salman Rushdie aangevallen op een podium in New York, waardoor hij bijna het leven liet. Sinds 1989 leefde Rushdie met de dreiging van de over hem uitgesproken fatwa naar aanleiding van het verschijnen van *De duivelsverzen*. *Mes* is het verslag vanaf het moment dat de traumahelikopter arriveerde tot de onzekere dagen in het ziekenhuis en het begin van een lange revalidatie. Rushdie is een schrijver en kan bijgevolg niet anders dan schrijven, ook niet op het dieptepunt. Of misschien is het zo dat juist op het dieptepunt het schrijven moet, want bovenal is dit een boek over het openen van nieuwe deuren in de werkelijkheid, over de macht van de verbeelding. Over wat literatuur vermag. Over Rushdie, de schrijver. Vol overgave en openhartig neemt hij ons mee op een reis door zijn geest in een van de meest intense en onzekere periodes in zijn leven.

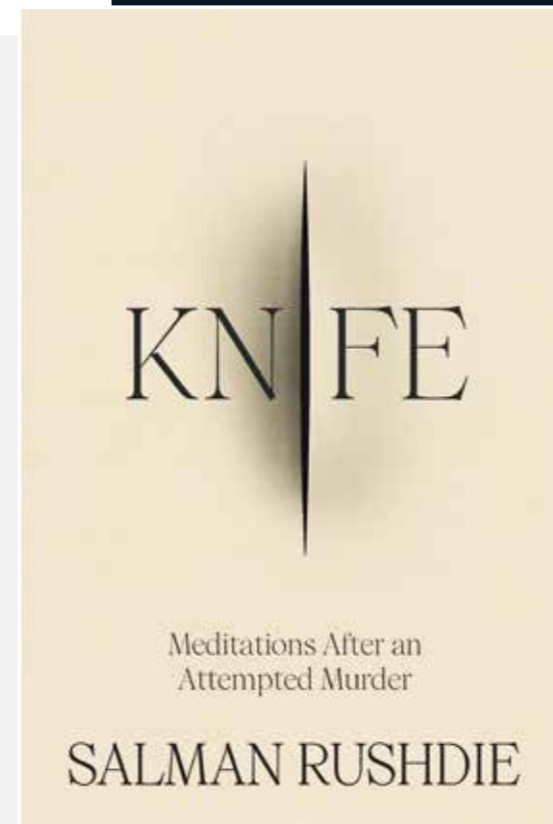
Salman Rushdie: “Dit was voor mij een noodzakelijk boek om te schrijven: een manier om de leiding te nemen over wat er is gebeurd, en geweld met kunst te beantwoorden.”

PERSOONLIJKE MEDITATIE

Mes spreekt zich voor het eerst en in onvergetelijke details uit over de traumatische gebeurtenissen van 12 augustus 2022 en is een krachtige, diep persoonlijke en uiteindelijk opbeurende meditatie over het leven, verlies, liefde, de kracht van kunst, het vinden van de kracht om doorgaan – en weer opstaan.

“*Mes* is een verschroeiend boek en een herinnering aan de kracht van woorden om betekenis te geven aan het ondenkbare. We zijn vereerd om het te publiceren en staan versteld van Salmans vastberadenheid om zijn verhaal te vertellen en terug te keren naar het werk waar hij van houdt,” zegt Nihar Malaviya, CEO van uitgever Penguin Random House.

24,99 EUR – ISBN 9789493339248 – verschijnt op 16 april

Wouter Duyck over

Mijn kind, slim kind

“Kinderen die beter lezen, rekenen en leren zijn gelukkigere kinderen.”

In *Mijn kind, slim kind* trekt Wouter Duyck ten strijde tegen de zesjescultuur in het onderwijs, waarbij lage verwachtingen leiden tot armoede. Alleen een herstel van intellectuele ambitie kan zorgen voor slimmere, gelukkige, welvarende burgers. Ons denken moet opnieuw de motor worden van een betere wereld.

INTERVIEW: KOEN VAN WICHELEN - FOTOGRAFIE: ARCHIEF

Wouter Duyck (auteur): “Dit boek is een inleiding in de cognitieve psychologie en wat dat betekent voor de klas. Cognitieve psychologie is de wetenschap waarin bestudeerd wordt hoe ons brein werkt en leert. Vanuit die wetenschap reflecteer ik over de oorzaken die de leervertraging die we vandaag in Nederland en Vlaanderen vaststellen en hoe we die kunnen verhelpen. Het is bedoeld voor ouders met kinderen op school en voor leraren. Ik argumenteer dat het onderwijs weer veel meer moet gaan over cognitieve basisvaardigheden. Het moet weer meer focussen op lezen en rekenen. Tevens is het nodig dat we meer intellectuele ambitie hebben. Men is veel te snel tevreden met te bescheiden leerresultaten. Het is tevens belangrijk dat onderwijsmethoden op wetenschappelijke gegevens gebaseerd zijn. Al te vaak denkt men warm water opnieuw te moeten uitvinden waarbij men steeds weer dezelfde recepten die niet werken in het onderwijs herhaalt. Zie bijvoorbeeld de mythe van het zelfontdekkend leren.”

“Ik ben me bezig gaan houden met politiek en onderwijsbeleid toen ik meer dan 10 jaar geleden de Vlaamse minister van onderwijs op nationale televisie hoorde zeggen dat kinderen die een latere studiekeuze maken dezelfde leerprestaties neerzetten. Dit kwam niet overeen met wat ik wist uit mijn wetenschap cognitieve psychologie. Daarin wordt immers aangetoond dat cognitief homogene klasgroepen beter lezen en rekenen. Vervolgens ben ik beginnen reageren telkens er weer een onwetenschappelijk idee het onderwijsveld overspoelde. Dit boek is het resultaat van al die jaren waarin ik de evoluties die in het onderwijs te zien waren toetste aan de wetenschappelijke evidentie uit de leerpsychologie. Het is de neerslag van de lezingen die ik hierover over heel het land in scholen en bedrijven ging houden.”

Waarom is dit boek er nu gekomen? Feit is: de meest recente internationale PISA-vergelijkingen bevestigen (helaas) dat ons onderwijs nog steeds en nog verder achteruit boert. “Zowel Vlaanderen als Nederland gaan nu reeds twee decennia sterk achteruit en uit internationale onderwijspeilingen voor lezen en rekenen weten we dat de leervertraging opgelopen is tot meer dan een jaar, in vergelijking met 20 jaar geleden. Terwijl onze jongeren in die periode echt geen slechtere hersenen kregen. Dit heeft gigantische consequenties. Zo weten we dat onze bevolking 7% minder inkomen zal vergaren. Maar we weten ook dat deze generatie mensen minder gelukkig zal zijn want cognitieve ontwikkeling heeft ook een positieve impact op mentaal welzijn. Deze generatie Nederlanders en Vlamingen dreigt dus de eerste te worden die minder rijk minder ge-

lukkig minder welvarend is dan de vorige. Bovendien heeft de coronacrisis een extra dreun gegeven aan het al slabbakkende onderwijs. Wisten dus op voorhand dat deze PISA meting heel slecht zou zijn Dat is de reden waarom ik besliste om mijn inzichten uit de cognitieve psychologie nu te bundelen en te boek te stellen. Bovendien is het zo dat er in Vlaanderen ook binnenkort verkiezingen aankomen en dat deze politieke context belangrijk is om de koers van het onderwijs eindelijk bij te stellen. Men ziet immers dat het onderwijsveld zelf zelfs na twee decennia van achteruitgang onvoldoende reageert op de crisis die men ziet.”

Volgens de persinfo trekt je boek “ten strijde tegen de zesjescultuur”. Dat vraagt om een woordje uitleg! Wat is er allemaal mis met die zesjescultuur? En hoe wil je ze bestrijden?

“Het antwoord op het eerste deel van je vraag is eenvoudig. Zesjescultuur is de cultuur waarin men te laag verwachtingen stelt aan leerlingen: men vindt het voldoende dat men de minima beheerst en streeft uitdagender leerdoelen voor die leerlingen die ze aankunnen niet meer na. Iedereen gelijke leeruitkomsten, die dan automatisch ook niet al te ambitieus zijn. Dit heeft als gevolg dat op zeer korte tijd ook de minimale basisvaardigheden niet meer gerealiseerd worden. Dat ziet men vandaag in Vlaanderen waar steeds minder jongeren de eindtermen halen. Maar dat ziet men ook in Nederland waar nu een jongere op 4 niet meer in staat is een eenvoudige factuur brief of contract te begrijpen. Heel vaak start zesjescultuur vanuit goede bedoelingen waarbij men kinderen niet wil frustreren met onhaalbare verwachtingen. Men gaat hierbij echter veel te ver waarbij ook leerdoelen die wel degelijk realiseerbaar zijn niet meer nagestreefd worden. Daarom zien we in het onderzoek dat de prestatie-motivatie in Vlaanderen de allerlaagste is van Europa, maar ook Nederland scoort het vijfde slechtste land van 34. En ook bij leraren ziet men in metingen dat de wil om intellectuele prestaties na te streven veel minder sterk is dan elders.”

“Het antwoord op het tweede deel van je vraag is veel moeilijker. In het woord zesjescultuur zit immers het woord cultuur. Een versleten bedrijfswijsheid luidt “culture eats strategy for breakfast.” Dit is een probleem: men kan met plannen, structuren en geld blijven smijten naar onderwijs maar als de bedrijfscultuur dicteert dat het allemaal niet zo nodig hoeft voor kinderen, dan heeft het vele onderwijsgeld geen enkele zin. Om dit te veranderen moet er een algemene mentaliteitswijziging komen bij ouders, leraren en leerlingen. Dat is een werk van lange adem, dat begint bij de lerarenopleidingen.”

Vroeger was het wel degelijk beter wat de cognitieve basisvaardigheden van onze kinderen betreft?

“Mensen denken heel vaak dat vroeger alles beter was en bijna altijd hebben ze geen gelijk. We leefden nooit in een rijkere, welvarende en betere wereld dan nu. Maar het onderwijs vormt hierop wel degelijk een uitzondering: we zien in gestandaardiseerde proeven dat kinderen wel degelijk meer dan een jaar langer nodig hebben om even goed te lezen en te rekenen als de kinderen van 20 jaar geleden. Als de scholingsduur vervolgens niet verandert impliceert dit per definitie dat de volwassenen die in de samenleving terecht komen minder goed cognitief ontwikkeld zijn dan vroeger. Dit kost welvaart en welzijn.”

Je pleit voor een herstel van intellectuele ambitie. Klinkt goed, maar hoe doe je dat in de praktijk?

“Heel vaak denken mensen dat ambitieuze leerdoelen tegenstrijdig zijn aan mentaal welzijn. Toen in Vlaanderen bleek dat we ondertussen in het basisonderwijs de slechtste lezers van Europa hebben, kopte een Vlaamse krant “als onze kinderen maar gelukkig zijn”. Dit is een frequente, maar heel vreemde gedachte. Het gaat er immers vanuit dat kinderen die minder leren gelukkiger kinderen zijn. Dit terwijl we in onderzoek net het tegenovergestelde zien: kinderen die beter lezen, rekenen en leren zijn gelukkiger kinderen. Daarom is het van cruciaal belang dat we ophouden om te denken dat hoge verwachtingen stellen aan kinderen ten koste gaat van hun welzijn. Als we vandaag zien dat de jongeren inderdaad worstelen met hun mentaal welzijn dan is dat zeker een belangrijk probleem. Maar het probleem ontstaat niet doordat we teveel van hen verwachten maar net omdat ze te weinig leren denken. Goed kunnen denken, is goed kunnen voelen. Mentale veerkracht vereist cognitieve kracht. We moeten dus af van de valse tegenstelling tussen leren en welzijn.”

Als je één markante vaststelling of statistiek uit je boek mag uitkiezen: wat zou dat dan zijn? En waarom?

“Dan is toch de vaststelling dat Nederland, Vlaanderen en Finland, wat heel vaak genoemd werd als het ultieme onderwijs-walhallen in het voorbije decennium, binnen Europa de sterkste achteruitgang in leerprestaties lieten zijn. Terwijl diezelfde landen zijn gaan inzetten op dezelfde ineffectieve onderwijsmethodieken. Dat is geen toeval.”

Welke les(sen), welke tip(s) moeten we zeker onthouden uit het boek?

“Onderwijs dient om burgers en mensen te vormen voor een onzekere wereld. Zeker. Maar burgerschap als afgewerkt product onderwijzen lukt niet als die burgers ondertussen de krant niet meer begrijpen. Men kan niet creatief zijn of kritisch denken als men niet kan lezen of tellen, als men geen kennis heeft. Een kritisch debat over racisme kan men niet voeren als men niet weet dat de holocaust plaatsvond. Kritisch denken over het klimaat of kernenergie kan niet als men niet weet wat CO₂ is, en hoe verbranding werkt. We moeten terug naar de basis in het onderwijs: lezen en rekenen. Het is het noodzakelijke startpunt voor al de rest.”

Wat is volgens jou het grootste misverstand dat momenteel nog steeds bestaat over het belang van cognitieve vaardigheden in ons onderwijs?

“Dat men inhoudsloze functies kan trainen. Dat men kritisch kan denken zonder kennis. Dat burgerschap kan zonder kennis van de geschiedenis. Men noemt dan samenwerken, kritisch denken en burgerschap 21e eeuwse vaardigheden. Alsof samenwerken niet belangrijk was bij de neanderthalers. En omgekeerd: alsof lezen in de 21e eeuw niet meer van tel is. Natuurlijk zijn 21e eeuwse vaardigheden belangrijk, maar de eerste twee die je moet verwerven zijn lezen en rekenen.

Daarnaast wil ik nog een tweede misvatting aanhalen: dat onderwijs zoveel mogelijk moet afgestemd zijn op de leefwereld van het kind. Dat is larie. Als je kinderen laat doen is die leefwereld televisie, chocola en playstation. Onderwijs dient net om kinderen te tonen en leren wat buiten die leefwereld ligt. Geen enkel kind zal uit zichzelf *De ontdekking van de hemel* van Harry Mulisch lezen. Leven en leren is soms lastig, en men mag dus niet te snel tevreden zijn met wat een kind al kent en kan. In het bijzonder kwetsbare kinderen zijn het grootste slachtoffer van deze filosofie. Als het onderwijs de leefwereld van die kinderen niet opentrekt, zijn ze veroordeeld tot de wereld van hun kansarme ouders. Net voor die kinderen moet je hoge verwachtingen stellen. Sociale mobiliteit gebeurt nooit in de staart van de klas. Zachte cognitieve heelmeesters maken stinkende sociale wonden. Uitgerekend het migrantenkind moet 10/10 leren rekenen als het als eerste kind in de familie naar de universiteit wil. Dan is 6/10 niet voldoende”.

Eigenlijk is je boek één lange trek aan de school(alarm)bel, een niet te negeren olifant in de (leraars)kamer. Maar het blijkt o zo moeilijk om de extreem logge supertanker die ons onderwijs is al was het maar één centimeter van richting te doen veranderen?

“Dat is iets waar ik nog dagelijks over nadenk. Voor heel veel problemen en falende onderwijsmethoden vind je verschillende herhalingen, doorheen de geschiedenis. Sommige mislukte recepten werden 200 jaar geleden al voor het eerst geprobeerd, afgevoerd, en weer geprobeerd. Het is onbegrijpelijk dat zich dit blijft herhalen. Het romantische idee van het zelfontdekkend leren bijvoorbeeld stamt al van Rousseau met zijn ‘noble sauvage’. Het kind wordt vanzelf een prachtig mens. Klinkt goed, maar het werkt niet. De kinderen van Rousseau beland-

den trouwens zelf in een instelling. De lerarenopleidingen hebben hier een bijzondere verantwoordelijkheid. Het zijn zij die de verantwoordelijkheid dragen onze leraren effectieve didactiek mee te geven. Daarnaast dragen natuurlijk ook politiek en maatschappij een verantwoordelijkheid. Niet zelden beseffen leraren zeer goed dat de zoveelste hervorming of vernieuwing niet zal werken, maar wordt ze van bovenaf toch opgelegd.”

Er zit behoorlijk wat frustratie en zelfs regelrechte woede in je boek. Met af en toe een welgemeende godverdomme. Welke drie vaststellingen in je boek maken je het meest kwaad en zouden per direct moeten aangepakt worden volgens jou?

“Ja, ik ben daar echt boos om, net omdat dezelfde fouten steeds opnieuw gemaakt worden, en ook omdat een ongeziene achteruitgang nog steeds niet noopt tot een reactie van de onderwijsverstrekkers zelf. Bijvoorbeeld wat betreft de brede eerste graad (latere studiekeuze), waar men ondertussen toegeeft dat de sociale doelen die dat diende niet gehaald zijn, maar men ondertussen de bijkomende cognitieve schade gewoon verder meesleept. Of ten tweede, de vaststelling dat Vlaanderen nu de allerslechtste 10-jarige lezers heeft van Europa. De allerslechtste! En op lezingen bevraag ik dan schooldirecteurs en denkt een meerderheid nog steeds dat we het beter doen dan het gemiddelde! Als men een probleem zelfs niet ziet, kan men het nooit oplossen. Waar blijft het actieplan begrijpend lezen? In het onderwijs worden de hele tijd territoriumgevechten gevoerd: wie is bevoegd voor wat? Terwijl maximale bevoegdheid er niet toe leidt dat men ook verantwoordelijkheid neemt voor slechte resultaten. Ten derde, de inefficiënte besteding van middelen. Ons onderwijs is bij slechte resultaten heel duur. En bij elke slechte peiling vraagt men meer geld. Terwijl daar gezinszins het probleem zit. Die verspilling kan relatief makkelijk aangepakt worden door een grotere focus op kerntaken. Zelfs het lerarentekort is een virtueel probleem, als je weet dat personeelsleden in het Vlaamse onderwijs 30% minder kinderen bedienen dan het Europees gemiddelde. Inefficiëntie die een veelvoud is van het lerarentekort.”

Eén van die vele vastgeroeste verworven rechten in het onderwijs is de te lange zomervakantie. Iedereen weet het, iedereen is het erover eens. Maar toch verandert er niets en wordt de zomervakantie niet ingekort. Diepe zucht (Godverdomme!)

“Absoluut. Die lange vakantie stamt uit de tijd dat kinderen moesten meehelpen bij de oogst. Dat is nu compleet achterhaald. En ja, we zien dat zeker kwetsbare kinderen in de zomer maanden leerverlies oplopen. Je zou dan verwachten dat in deze onderwijs crisis eindelijk de geesten rijp zijn om dat eens in vraag te stellen. Maar dan bots je op vakorganisaties die niet willen inboeten op verworven vakantie rechten. Ten koste van kinderen, en ouders. In Franstalig België heeft men het wel gedaan, al heeft men dan ter compensatie extra vakantie ingelast elders in het jaar, waardoor het totaal aantal schooldagen zelfs gedaald is.”

Naast woede en frustratie bevat je boek ook een hele warme, ontroerende passage over je eigen jeugd als zoon van een kapster en een vader die maar tot zijn 14de naar school ging. Jij mocht als eerste van de familie naar de universiteit. Je bent zelf dus een levend en sprekend voorbeeld van sociale onderwijsmobiliteit? En die mobiliteit moeten we absoluut behouden, je zegt: gelijke kansen op niet kunnen lezen zijn geen gelijke kansen?

“Absoluut. Het onderwijs is een kansenmachine, en moet dat ook zijn. Daarom spenderen we er ook zoveel gemeenschapsgeld aan. Maar het vele geld is vruchteloos als kinderen op school niets leren. Als het niveau van onderwijs daalt, zijn kwetsbare kinderen de eerste slachtoffers. Daarom schreef ik dit boek. Intellectuele ambitie is geen vijand, maar een voorwaarde voor sociale mobiliteit.”

Slotvraag: welk inzicht heb je zelf aan het schrijven van dit boek overgehouden?

“Dat de leraren die mij over het boek mailen veel beter beseffen wat het probleem is dan vele bestuurders (lacht).”

Het belang van cognitieve basisvaardigheden

Het Vlaamse onderwijs krijgt het in de media hard te verduren. Geen enkel land gaat even hard achteruit in internationale vergelijkingen. Onze kinderen hebben een jaar langer nodig om evenveel te leren als twintig jaar geleden. Basisvaardigheden zijn niet langer gegarandeerd en zowel gelijke kansen als economische welvaart worden bedreigd.

Wat kunnen we hieraan doen? Worden we de eerste generatie in de Vlaamse geschiedenis die minder slim is dan de vorige? Hoe werkt ons brein en wat betekent dat voor onze klassen? Hoe bereiden we onze kinderen het beste voor op de toekomst? Wat moeten ze leren op school?

In dit boek bepleit Wouter Duyck een terugkeer naar de basis van ons denken: cognitieve basisvaardigheden, lezen en rekenen. Hij bespreekt het belang van kennis, de invloeden van intelligentie en afkomst, welke onderwijsrecepten werken en welke niet. Vanuit de hersenwetenschap legt hij uit hoe ons onderwijs er moet uitzien.

27 EUR - ISBN 9789463378048 - reeds verschenen

Kweekvlees:

hoop voor dier, mens én milieu

“De toekomst van vlees is zonder enig dierenleed.”

– Michel Vandenbosch, GAIA

Een nieuw boek over kweekvlees betoogt dat gekweekt vlees het potentieel heeft om het lijden van dieren aanzienlijk te verminderen en tegelijkertijd de crises van de planeet aan te pakken. Volgens co-auteur Michel Vandenbosch, voorzitter van GAIA, is het simpel: “De toekomst van vlees is zonder enig dierenleed.”

TEKST: REDACTIE - FOTOGRAFIE: ARCHIEF

Het voorwoord in het boek is van Ira van Eelen, medeoprichter van KindEarth.Tech en RESPECTfarms, en de dochter van Willem van Eelen, de “peetvader” van kweekvlees. Het boek bespreekt de prestaties die in de sector zijn geboekt en geeft een overzicht van de uitdagingen die deze moet overwinnen om de vleesindustrie te ontwrichten.

Het voedselsysteem transformeren

Peter Singer, hoogleraar bio-ethiek aan de Universiteit van Princeton, zei over het boek: “Het op grote schaal produceren van vlees van dieren op de grote schaal die nu plaatsvindt, is een milieuramp en een ernstig risico voor de volksgezondheid. Kan kweekvlees onze toekomst werkelijk veiligstellen? Co-auteurs Michel Vandenbosch en Philip Lyubert hebben een indrukwekkende groep experts samengebracht om deze vraag te beantwoorden.” Het boek biedt lezers de nieuwste onderzoeken en meningen over het potentieel van kweekvlees om ons huidige voedselsysteem te transformeren en opent het debat via een verzameling essays van internationale experts, waaronder Isha Datar van New Harvest; Chase Purdy, auteur van Billion Dollar Burger; Hanna Tuomisto, een vooraanstaand onderzoeker op het gebied van duurzame voedselsystemen; gevierde gezondheidsauteur Dr. Michael Greger; en journalist en filosoof Julian Baggini.

Kweekvlees geeft hoop

Michel Vandenbosch: “Dit inspirerende boek werpt een nieuw licht op de state-of-the-art prestaties en uitdagingen van kweekvlees. De toekomst van vlees is zonder enig dierenleed. Kweekvlees geeft hoop voor dieren, voedselveiligheid en onze natuurlijke omgeving. De bijdrage die het kan leveren aan al het leven op onze planeet, door miljarden dieren te redden, is een van de grootste overwinningen in een veranderende wereld.”

Dr. Jane Goodall, DBE, oprichter van het Jane Goodall Institute (JGI) en VN-boodschapper van de vrede: “Fabrieksboerderijen veroorzaken onaanvaardbare wreedheid jegens bewuste dieren en grote schade aan het milieu. Dit boek laat zien dat kweekvlees een belangrijke rol kan spelen bij het uitbannen ervan.”

Dit provocerende boek informeert, inspireert en opent debatten over gecultiveerd vlees via een verzameling visionaire en gerespecteerde bijdragers. Elk essay in deze collectie presenteert op krachtige wijze de nieuwste onderzoeken en meningen over het potentieel ervan voor het oplossen van onze huidige planetaire crises.

“Een doordachte en goed geredigeerde verzameling kritische verhandelingen over de impact van het integreren van kweekvlees in de gereedschapskist voor oplossingen voor voedselsystemen.” – Robert E. Jones, President, Cellular Agriculture Europe

Inspirerende verzameling essays

“Het boek biedt overvloedige hoop voor dieren, voedselzekerheid, klimaat en biodiversiteit. Samengesteld door twee van Europa’s meest succesvolle pleitbezorgers voor dierenbescherming, is dit een inspirerende verzameling essays van enkele van de sterkste en eerste pleitbezorgers en commentatoren over het wetenschappelijke streven om echt dierlijk vlees te maken zonder de noodzaak van levende dieren.” Bruce Friedrich, pre-

sident en oprichter van het Good Food Institute

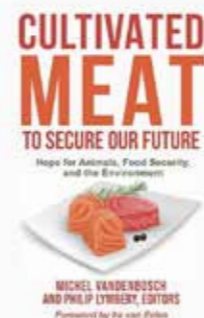
“Ik ben ethische veganist geworden omdat ik de intense wreedheid die gepaard gaat met de bio-industrie niet langer kon steunen. Daarom ben ik zo enthousiast om dit boek te lezen. Het biedt ons een reëel alternatief voor de vernietiging die door de intensieve veehouderij op onze planeet wordt veroorzaakt.

Ik zei tegen een vriend hoe opgewonden ik hierdoor ben, en hij haalde zijn neus op en zei: ‘Ik vertrouw vlees dat in

een laboratorium is geproduceerd niet.’ ‘Dus jij geeft de voorkeur aan vlees dat op wrede wijze is geproduceerd in de onhygiënische omstandigheden van een fabriek dan,’ vroeg ik, en hij antwoordde niet. Geloof me echter niet op mijn woord, lees dit meeslepende boek. Het is naar mijn mening de toekomst. Kweekvlees is menselijker, gezonder en zal uiteindelijk onze prachtige planeet redden.”

– Peter Egan, acteur en dierenadvocaat

Een van de grote revoluties van de 21ste eeuw

Wat als er echt vlees te koop was waar geen enkel dier voor geleden heeft en geen enkel dier voor gedood is? Te mooi om waar te zijn? Toch niet...

Kweekvlees is identiek aan vlees, smaakt net als vlees maar... er is geen maar. Het is vlees. Vlees zonder dierenleed.

Voor GAIA is kweekvlees een van de grote revoluties van de 21ste eeuw. Het maakt het mogelijk te stoppen met het slachten van dieren en het biedt een antwoord op een ecologisch- en voedselvoorzieningsprobleem.

Uit een Ipsos-enquête afgenomen eind januari 2019 in opdracht van GAIA, blijkt dat meer dan 4 op 10 Belgen en 47% van de Vlamingen voorstander is van kweekvlees. De resultaten bewijzen dat de zorg voor dierenwelzijn een fundamentele waarde is van onze samenleving.

Om het maatschappelijk draagvlak voor kweekvlees nog te vergroten, lanceerde GAIA de website www.kweekvlees.be.

DE LAATSTE KOGEL

Raymond Rombout

spoort hem aan samen te werken met de nieuwe dictator, Chief Adama. Diens eerste prestigeproject speelt zich af in Baja Kunda waar een splinternieuw treinstation een goudtransport ontvangt, een project waar vele landen belang bij hebben.

“Een meeslepend avontuur met verrassende plotwendingen”

In afwachting van zijn opdracht leert Vincent Sainabou kennen, die hem voortaan onvoorwaardelijk volgt, hoewel Vincent niet zo houdt van een vrouw aan zijn schuttersarm. Sainabou blijkt echter een troef in het spel tussen Adama en Vincent, waarbij die laatste vooral Bwazza, de meedogenloze secondant van Adama van het lijf moet houden.

Veel van wat zich in Gambia afspeelt, doet Vincent terugdenken aan zijn jeugd, waarin hij zijn ouders en zus verloor in dramatische omstandigheden, en rechtstreeks aanleiding gaf tot zijn carrière als afstandsschutter.

De Laatste Kogel is een meeslepend avontuur, met verrassende plotwendingen, originele details en indrukwekkende personages.

Raymond Rombout is recensent, columnist, James Bond-expert en misdaadauteur. Hij is een gelauwerd auteur en een veel gevraagd gastspreker, ook op televisie. Uitgeverij StoryLand had reeds het genoeg om met hem te mogen samenwerken voor de uitgave van zijn boek: *De Zalige Moordenaar*, een vervolg in de reeks rond Arturo Dias. Raymond is een perfectionist, iemand die weet hoe een plot in elkaar moet steken en lezers kan blijven boeien met zijn verhalen. Meer nog, hij trekt de lezer zonder moeite in zijn verhaal. Zijn boeken zijn nagelbijters die je maar moeilijk kan neerleggen.

De Laatste Kogel

Vincent Broers, ooit een van de beste afstandsschutters ter wereld, krijgt na acht jaar inactiviteit een nieuwe opdracht: de president van Gambia vermoorden. Al van bij de start voelt Vincent echter dat niets gaat zoals het hoort en alles hem tegenzit. Op de koop toe wordt zijn opdrachtgever vermoord waar hij bijstaat en geraakt hij daarna niet meer uit het land. De nieuwe revolutie is onverwacht, direct en onomkeerbaar, toch?

Zijn bemiddelaar, Pierre, maakt van de nood een deugd en

StoryLand
UITGEVERIJ

ISBN: 9781913980665 | paperback | 256 blz.

OVER JE SCHOUDER · JAN ROSKAMS

Over Je Schouder is een spannend en licht erotisch verhaal over de zoektocht van een jonge vrouw, Eline, naar haar seksuele identiteit. Ze is veranderd van het lelijke eendje naar een knappe jonge vrouw. De wereld van Eline en haar drie boezemvrienden (Zoë, Arthur en Cédric) staat stil wanneer Cédric sterft terwijl ze samen op vakantie zijn in Frankrijk, het is ongetwijfeld een verdacht overlijden. Later wordt ook Arthur vermoord in het Olympisch zwembad in Antwerpen. Eline die de moordenaar van haar vrienden wil vinden neemt, zonder dat ze het beseft, de moordenaar in vertrouwen. Het blijkt dat psychopaten onwaarschijnlijke dekmantels kunnen gebruiken om hun misdaden te verbergen.

ISBN: 9781913980658 | paperback | 296 blz.

MISAAD

DE ONDERGANG VAN THANARIA · MATTI THOMAE

Er woed oorlog tussen de mensen en de orks van Thanaria. Al 20 jaar duurt het conflict. De laatste jaren is er in het front nog nauwelijks beweging te merken, het is een echte loopgravenoorlog geworden. Thanhar, de god die deze platte planeet schiep, heeft er stilaan genoeg van. Hij roept van elk ras, mensen, orks, elfen en dwergen, een koppel samen in een geheime ondergrondse ruimte. Hier geeft hij hen de opdracht om de oorlog te stoppen. Tijdens hun missie word stilaan duidelijk dat er iets niet klopt, dat beide kanten van het front gestuurd worden door een mysterieus figuur die zichzelf de Heer van Doem noemt. Niemand kan zeggen wie of wat hij is, maar al snel merken ze dat hij een geduchte tegenstander is.

ISBN: 9781913980719 | paperback | 230 blz.

FANTASY

BELLES CHOSES · VEERLE LANDUYT

Cilia is een jonge, Vlaamse vrouw, die als bloembinder werkt. Het verhaal start wanneer Cilia de deur van de winkel afsluit, op de vooravond van de jaarlijkse vakantie. In tegenstelling tot andere jaren gaat ze voor een weekje, alleen, op reis naar Muichéric, een dorp bij Carcassonne, Zuid-Frankrijk. Ze heeft er een gîte gehuurd op een kasteeldomein. Het kasteel, dat zich helaas in slechte staat bevindt, wordt bewoond door Frique Morlaix. Hij heeft het kasteel geërfd. Er ontstaat een romance tussen Frique en Celia. Dan gebeurt er iets waardoor Cilia moet beslissen of ze in België blijft of terugkeert naar Frankrijk. Welke keuze zal ze maken? Zal de romance met Frique een kans krijgen, of is er iemand anders die stokken in de wielen komt steken? **BESTE FEELGOOD ROMAN!**

ISBN: 9781913980702 | paperback | 326 blz.

ROMAN

HOLD-UP IN CONGO · GUY BOUTEN

Een Hold-Up in Congo is een psychologische thriller en sterk autobiografisch waarin op een inventieve wijze werkelijkheid en fictie worden vermengd, 'faction', waarbij de fantasie van de schrijver een verbond aangaat met de verbeeldingskracht van de lezer. Tegen de achtergrond van de oorlog in Oost-Congo met zijn krijgsheren en diverse avonturiers op zoek naar rijkdom en grondstoffen, vinden vier vrouwen hun bestemming en komen in een spanningsveld terecht waarin ze hun talrijke kandidaat-aanbidders confronteren.

We kennen Guy Bouten als de onderzoeksjournalist naar de Bende van Nijvel. Ook Kortrijk neemt in het verhaal een prominente plaats in.

ISBN: 9781913980627 | paperback | 388 blz.

THRILLER

HET COYOTE MOMENT · GERD DOTTERMANS

Een Coyote-Moment is dat ene ogenblik waarop je boven de afgrond hangt, het besef doordringt dat je zal vallen, maar niet meer terug kunt. Op dat ene moment sippelt het in dat je een situatie totaal verkeerd hebt ingeschat. Wat ongevaarlijk leek, dreigt plots je ondergang te worden.

Dit boek wil inzichten aanreiken rond de samenhang tussen complexe problemen. Want alleen met een beter begrip kunnen we tot oplossingen komen. Die zullen nodig zijn om onze welvaart te behouden.

ISBN: 9781913980733 | paperback | 362 blz. **WELVAART**

TOT JE LAATSTE SNIK · JOLIEN AUGUSTYNIK

Tot Je Laatste Snik is het straffe verhaal van Jolien Augustyniak over haar ervaringen met de ziekte van haar vader die Multiple Sclerose had. Hoe zij dat als tiener ervaarde en verwerkte, maar ook hoe ze zich erover heen kon zetten en de band met haar vader innig kon aanhalen.

Het boek is geen dagboek of droge opsomming van de feiten, maar een aangenaam leesbaar verhaal met de onvermijdelijk tegenslagen, maar ook met een gezonde dosis humor. Het boek steekt een hart onder de riem van alle mensen die geconfronteerd worden met iemand met MS in hun familie.

ISBN: 9781913980689 | paperback | 148 blz. **NON-FICTIE**

DE KLEINE GIDS NAAR HET OPTIMALE LEVEN · SYLVIA DECLERCK

Hoe gelukkig ben jij? Een score op 10? En dan heb ik het over het echte, diepe, innige, rustige, in balans zijnde gelukkig zijn? Ik was ooit voor heel lang een 3 op 10. En maar blijven zoeken naar dat geluk. Ik voelde leegte, angsten, spanning, een knagend gevoel dat er toch meer moest zijn dan dat? Nu ben ik merendeels van de tijd een 10 op 10 in balans en gelukkig. Hoe ik dat deed? Wel met een paar inzichten die ik heel graag met je deel!

ISBN: 9781913980672 | paperback | 106 blz. **MENS & MAAT-SCHAPIJ**

Naast een professionele aanpak, bieden wij auteurs volledige transparantie, inspraak, maximale opbrengst en de mogelijkheid de rechten op hun werk te behouden. We vormen een team.

WWW.STORYLAND.BE

Winnaar van de Belgian Prestige Award
Uitgever van het jaar 2020 -2021

FANTASY

UTOPIE

Ian Van der Vincken

Ian Van der Vincken is geboren in Aalst op 12.08.1998. Zijn voorliefde voor verhalen komt ook in vele andere gebieden van zijn leven terug. Verhalen in film, geschiedenis, in de tonen van muziek, in de penseelstreken op een doek, in een dans of zelfs een bokswedstrijd; het boeit hem allemaal. Hij is van nature uit nieuwsgierig en heeft er zich in zijn studies op toegelegd. Zo is hij net afgestudeerd als bachelor in de journalistiek. Ian is steeds benieuwd naar verhalen en luistert er vol verwondering naar, maar het liefst van al vertelt hij ze zelf.

SCI-FI in Antwerpen en ver daarbuiten

De aarde inclusief Antwerpen wordt geteisterd door oorlog en ziektes. Het enige wat de bewoners nog hoop geeft is te kunnen vertrekken naar een nieuwe planeet. Na lang onderhandelen werd er een akkoord gesloten tussen aarde en Lanithea, waarbij Lanithea de aarde zou voorzien van grondstoffen zolang zij hun industrieel afval op aarde zouden mogen dumpen. Elke vijf jaar zouden ook tweehonderd mensen naar de nieuwe wereld mogen vertrekken om er te verblijven

en te werken.

Rob Peeters, een 19-jarige conciërge, behoort tot de gelukkigen, maar al snel ontdekt hij dat niet iedereen de aardbewoners met open armen aanvaardt. De terroristische groep gekend als 'Het verzet', onder leiding van John Collins, gebruikt geweld om hun punt door te duwen. Zij willen alle aardbewoners terugsturen naar aarde en proberen de poort tussen de werelden te sluiten.

Luna gaat als assistente werken voor de burgemeester van een kuststadje. De ijdele Blaze Fingerton. Een man die maar één doel heeft in z'n leven...president worden van de republiek. Luna wordt meegetrokken in een wereld van bedrog, verraad, en politieke intriges. Frank is helemaal de kluts kwijt wanneer hij toevallig een bekend gezicht in de nieuwe wereld tegenkomt.

Stof genoeg dus voor een intrigerend sci-fi verhaal vol actie, avontuur en romantiek.

StoryLand
UITGEVERIJ

ISBN: 9781913980696 | paperback | 632 blz.

HET BUCHINSKY INCIDENT

Interview met Benny Baudewyns

Gefeliciteerd met het schrijven van “De Beste Vlaamse Misdadroman”. Wie is Benny Baudewyns?

Ik ben 42 jaar uitvaartondernemer geweest, waarover ik ook eens een boek geschreven heb over mijn wedervaardigheden in het beroep, maar mijn grote passie is eigenlijk het schrijven van thrillers, van spannende verhalen. En daarmee ben ik begonnen iets meer dan twintig jaar geleden.

Mijn eerste boek is uitgekomen in het jaar 2000 en sindsdien heb ik constant, ik kan niet zeggen elk jaar, maar toch bijna, een boek uitgebracht. Ik zit nu aan mijn zestiende thriller die op de markt komt, het Buchinsky-incident.

Het is meer dan een hobby, het is een passie. Ik doe het graag. Het gaat gepaard met de nodige arbeid, met het nodige wakker liggen, met het nodige bijeenrapen van alle moed om toch maar verder te doen.

Waarover gaat het Buchinsky Incident?

Wel, ik heb voor het eerst, van de vele thrillers die ik al geschreven heb, mij iets gepermitteerd wat eigenlijk, ja, not done zou ik het nu niet noemen, maar toch wat heel weinig gedaan wordt.

Thrillerschrijvers doen enorm veel research, wat ik voor dit boek ook heb moeten doen, omdat zij toch de werkelijkheid redelijk juist willen benaderen, maar dat heb ik nu een beetje laten varen. Ik heb wel vele dingen gebruikt die echt gebeurd zijn. In het boek lopen zelfs personages rond die iedereen kent, maar ik heb de historische context volledig verdraaid. Ik heb eigenlijk een nieuwe historische context opgebouwd. Kort gezegd, na de Tweede Wereldoorlog, op het einde 1945 gebeurt er iets. Namelijk dat de Russen heel ver opschuiven bij hun verovering en dat ze eigenlijk in België de geallieerden ontmoeten, waarbij Brussel een beetje de functie overneemt van het historische Berlijn. Namelijk, er wordt een muur, het IJzeren Gordijn, opgetrokken rond Brussel. De Koude Oorlog woedt hier in België.

Er bestaat een Oost-België en een West-België. En tegen die achtergrond heb ik een moordonderzoek geprojecteerd.

Ik verwacht er heel veel van. Het is de eerste keer dat ik het doe. En tijdens het schrijven heeft mij dat enorm veel plezier opgeleverd om zo echt met die historische feiten aan de haal te gaan en die een beetje naar mijn eigen goesting te kneden.

Het is misschien toch wel wat moeilijk om een boek van bijna 700 pagina's in een paar woorden samen te vatten, maar kort gezegd gaat het inderdaad over een moord. Het kleine meisje, het arme meisje op de cover, is een meisje dat vermoord wordt in Pruisen, 1935.

De plaatselijke politie-rechercheur wordt wat tegengewerkt door zijn bazen. Er is iets vreemds aan de hand. Een soort doofpot-operatie en dat blijft bij hem nazinderen, maar dan komt de oorlog eraan. Dat onderzoek raakt volledig op de achtergrond. En het verhaal gaat eigenlijk over een aantal personages die ver van mekaar leven. Uiteindelijk blijkt toch dat ze allemaal iets met het meisje te maken hebben. En in de loop van het verhaal komen ze ook samen en besluiten ze om de dader, die nog steeds op vrije voeten loopt, op te sporen. Wat niet gemakkelijk is, want die zit ergens heel ver, achter het ijzeren gordijn.

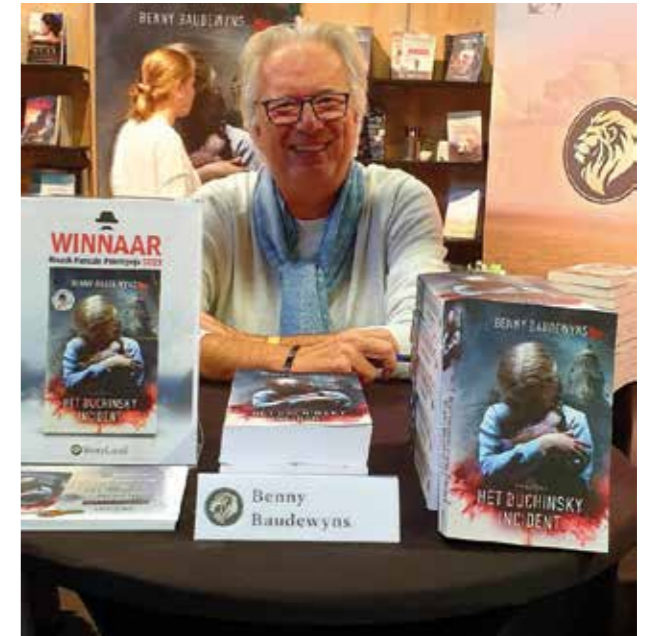
Gaan ze hem vinden? Lukken ze erin? Dat is natuurlijk de grote vraag van het boek.

Je hebt een boekomslag van MaryDes Designs, kan je daar iets meer over vertellen?

Het cover-design vind ik werkelijk prachtig. Het is een zeer pakkende cover geworden. Je hebt dus al het kleine arme meisje dat in die tuin van een verwaarloosd huis gevonden wordt, maar er staat nog veel meer op de cover. Namelijk, en dit vind ik echt knap gevonden van Maryna, de ontwerpster van de cover, het Justitiepaleis van Brussel, zonder stellages, heel belangrijk, en met de Russische vlag die erbovenop wappert.

“Wat als de Russen het IJzeren Gordijn optrokken in Brussel?”

Ik moet u met hand op mijn hart bekennen, als ik aan het manuscript begonnen ben, was er nog lang geen sprake van dat de Russen Oekraïne zouden binnenvallen. Het is eigenlijk de actualiteit die mij een beetje ingehaald heeft. Dus is het, hoewel het in het verleden speelt, ook een geweldig actueel boek, omdat we ons de vraag stellen, wat er zou gebeurd zijn moesten de Russen het hier werkelijk voor het zeggen gekregen hebben? Die vraag

komt heel goed terug in de cover. Namelijk, voor mij, het Justitiepaleis met de vlag van de USSR, is bijna zo belangrijk als het arme meisje dat erop staat.

Je koos ervoor om dit boek uit te brengen via StoryLand, waarom?

Mijn voormalige uitgever en enkele anderen hadden voor dit boek geen interesse, vooral om het zo lijvig was. Bij StoryLand word je een deel van het team en krijg je in alles inspraak. Met alles wat ik vroeg werd rekening gehouden, die samenwerking is werkelijk fantastisch. Mijn volgende boek komt ook uit via StoryLand.

Van Hoop naar Overwinning

In 2021 kreeg Typhanie kanker. Dankzij wetenschappelijk onderzoek, overwon ze de ziekte. Steun Stichting tegen Kanker en versnel het onderzoek.

kanker.be

VERS VAN DE PERS

SOCIAL MEDIA

Extreem intens -Twitter onder Elon Musk

De verwachtingen waren hooggespannen toen Elon Musk Twitter (nu X) kocht voor 44 miljard dollar. De visionair achter Tesla en SpaceX wilde de online vrijheid van meningsuiting beschermen en de mensheid helpen.

'Ik deed het niet voor het geld,' aldus Musk. Maar vanaf dag één ontspoorde het nieuwe avontuur van Musk volledig.

Extreem intens is het ware verhaal van Twitter onder leiding van Musk, op basis van honderden uren interviews met meer dan zestig werknemers, duizenden pagina's interne documenten en documenten uit vele rechtszaken van de afgelopen periode.

Aan het woord komen werknemers die de vernietiging van hun geliefde bedrijf in hele korte tijd meemaakten. Ze zagen hoe hun jarenlange strijd tegen desinformatie en discriminatie binnen enkele maanden teniet werd gedaan. Extreem intens is een kroniek over de post-pandemische arbeidersbeweging, een strijd tussen leidinggevenden en personeel, en de invloed van sociale media op onze democratie.

GESCHIEDENIS

Onder de zwarte zon

De Zwarte Zon bestaat uit zes over elkaar gelegde swastika's. Dit symbool vormt de hoogste occulte uitdrukking van het nationaalsocialisme en markeert het punt waarop ideologie omslaat in religie. De nazi's zagen symboliek als een onlosmakelijk onderdeel van hun populistische verleidingsstrategie. Ook boekhandelaar André van Hooijdonk viel ervoor. In deze actuele mozaïekvertoning beschrijft Rolf Wennekes, zijn kleinzoon, op literaire wijze hoe de

boekhandelaar in de greep raakte van een occult populisme en er met zijn gezin een hoge prijs voor betaalde.

FILOSOFIE

Hoe je een beter mens wordt

We leven in een tijd van verschillende crises en oorlogen. Veel moderne crises worden veroorzaakt doordat we niet of te laat in staat blijken ons denken, voelen en handelen drastisch te veranderen.

Hoe je een beter mens wordt kan daarbij helpen. Relevante inzichten uit het werk van bekende filosofen als Martha Nussbaum, Peter Sloterdijk, Joep Dohmen, Hannah Arendt, Michael Sandel en vele anderen bieden concrete inspiratie voor levenslessen die ons helpen de maatschappelijke ontwikkelingen de goede kant op te sturen. Want als ieder mens een beter mens wordt, wordt de wereld steeds een stukje beter.

"Als tegenwicht voor een kritiekloze narcistische cultuur van selfies, biedt Henk Smeijsters ons tal van spiegels voor een hoogst noodzakelijke 'tegencultuur van het zelf.'"

Rob Riemen, auteur en directeur van het Nexus-Instituut

WETENSCHAP

Een kleine geschiedenis van intelligentie

Wat is menselijke intelligentie en hoe is het ontstaan? Wat is de rol van kunstmatige intelligentie, nu die een steeds grotere rol in ons leven gaat spelen? En hoe is het mogelijk dat AI een grootmeester kan verslaan met schaken, maar niet een vaatwasser kan in-

ruimen?

Om een antwoord te vinden op zulke vragen moeten we in de evolutie van het menselijke brein duiken. AI-ondernemer Max Bennett laat aan de hand van vijf neurowetenschappelijke doorbraken de geschiedenis van ons brein zien: waardoor het ontstond, hoe het werkt en waarom het zo werkt. Met verbluffende inzichten bewijst hij dat we, als we de geschiedenis van onze hersenen begrijpen, succesvoller door onze technologische toekomst kunnen navigeren.

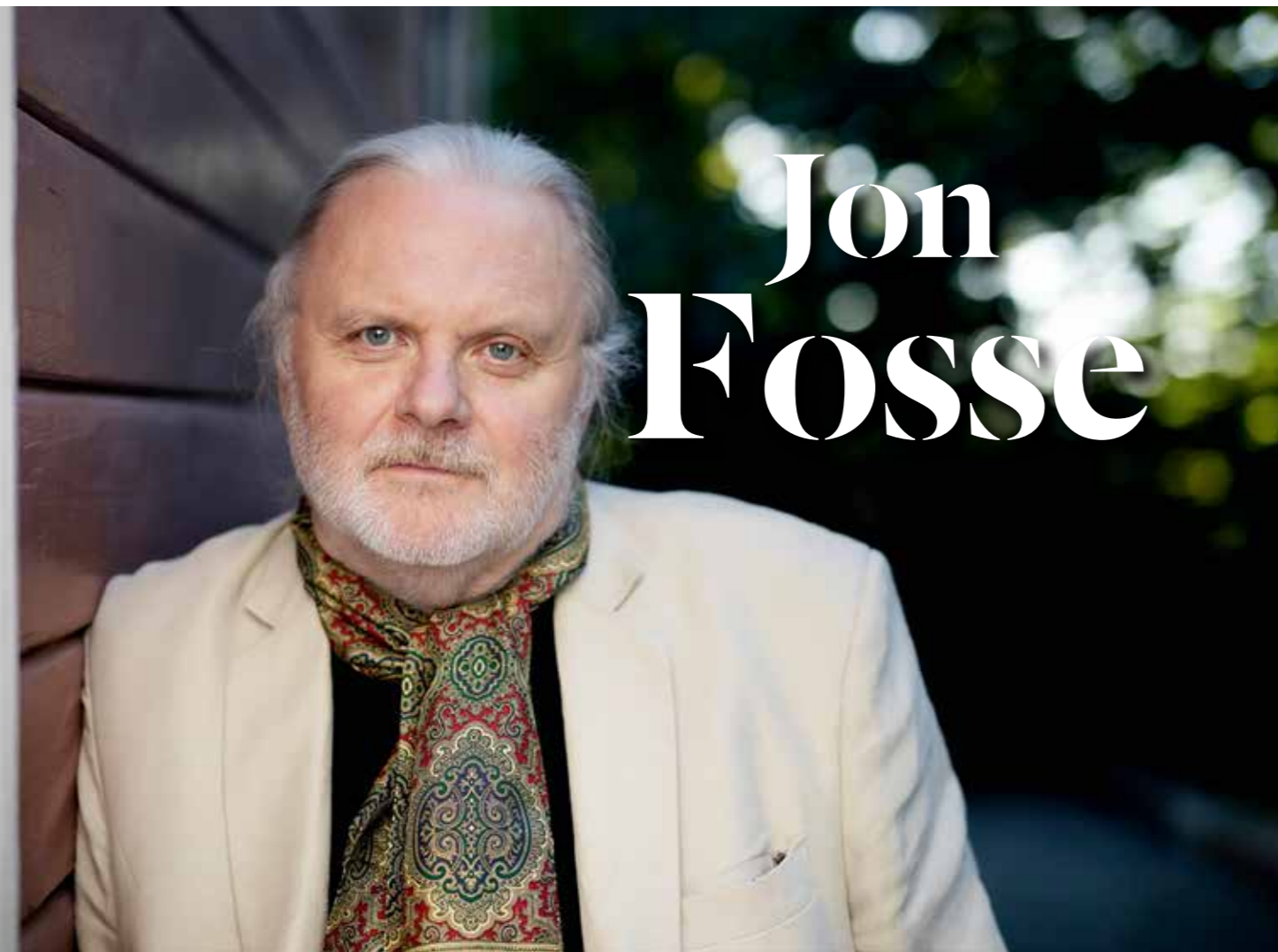
GRAPHIC NOVEL

De Bondgenoten 1

"Alles lijkt kalm aan de Bretonse kust, maar Arthur en zijn vader geloven dat ze op de frontlijn leven van de onverbiddelijke oorlog tussen Goed en Kwaad. Ze worden begluurd door vermomde vijanden en ontvangen boodschappen van mysterieuze medestanders. Ze bouwen hun huis om tot een versterkte bunker en vormen hun lichaam en geest in de vaardigheden van het ondergronds verzet. Wanneer zijn vader niet thuiskomt van een geheime vergadering, schiet de tienjarige Arthur in actie." Drie jaar na Indulfania publiceert Brecht zijn nieuwste strip De Bondgenoten. Dat wordt meteen een tweeluik waarvan het vervolg in 2025 moet verschijnen.

lees verder op p. 46 >

Jon Fosse

“Ik hoop dat lezers een soort rust kunnen vinden in mijn schrijven.”

De Noorse auteur, toneelschrijver en dichter Jon Fosse werd in oktober jl. uitgeroepen tot winnaar van de Nobelprijs voor de Literatuur. De Zweedse Academie roemde “zijn vernieuwende toneelstukken en proza die stem geven aan het onzegbare”. Je kan deze kersverse Nobelprijswinnaar nu ontdekken in zijn recent verschenen nieuwe novelle *Een schitterend wit*.

TEKST: REDACTIE - FOTOGRAFIE: TOM A. KOLSTAD/ARCHIEF

In een gesprek met de Noorse staatsomroep NRK zei Fosse dat hij “zich de afgelopen tien jaar mentaal had voorbereid” dat deze dag zou kunnen komen.

Eerdere winnaars van de prijs – uitgereikt voor een oeuvre, in plaats van voor één enkel boek – waren onder meer Toni Morrison, Doris Lessing, Gabriel Garcia Marquez en Bob Dylan.

ONGEVAL IN ZIJN JEUGD

Fosse werd geboren in 1959 in Haugesund aan de westkust van Noorwegen en groeide op in Strandebarn. Op zevenjarige leeftijd stierf hij bijna bij een ongeval, waarvan hij zei dat het “de belangrijkste ervaring” uit zijn jeugd was en een ervaring die hem als kunstenaar “creëerde”.

Fosse’s werken omvatten 40 toneelstukken - uitgevoerd over de hele wereld in talloze talen - plus romans, essays, poëziebundels, kinderboeken en vertalingen.

FOSSE-MINIMALISME

Het werk van Fosse kan vergeleken worden met eerdere grote modernistische schrijvers als Samuel Beckett, Thomas Bernhard, Georg Trakl en Franz Kafka.

De voorzitter van het Nobelcomité, Anders Olsson, zei dat Fosse “in veel opzichten een fantastische schrijver” is. “Hij raakt je zo diep als je hem leest, en als je één werk van hem hebt gelezen, wil je ze allemaal lezen”, zei hij.

“Het bijzondere aan hem is de nabijheid in zijn schrijven. Het raakt aan de diepste gevoelens die je hebt – angsten, onzekerheden, vragen over leven en dood – zaken waar ieder mens feitelijk vanaf het allereerste begin mee te maken krijgt. In die zin denk ik dat hij heel ver reikt en dat alles wat hij schrijft een soort universele impact heeft. En het maakt niet uit of het drama, poëzie of proza is - het heeft dezelfde soort aantrekkingskracht op deze fundamentele menselijkheid.”

Zijn romans, aldus de academie, zijn “geschreven in een stijl die bekend is geworden als ‘Fosse-minimalisme’”.

MAGNUM OPUS IN PROZA

Fosse’s “magnum opus in proza”, zei hij, was zijn *Septology* – een literair werk bestaande uit zeven delen verzameld in drie boekdelen.

De monoloog, die schijnbaar eindeloos en zonder een enkele punt over een tijdsbestek van zeven dagen voortduurt, toont een oudere kunstenaar die tegen zichzelf spreekt als een andere persoon.

“*Septology* is een belangrijk werk, dat tegelijkertijd zijn poging tot verzoening met zijn eigen lot is en een elegie voor zijn overleden vrouw”, zei Olsson.

De literatuurprijs wordt toegekend aan “de persoon die op literatuurgebied het meest uitmuntende werk heeft geproduceerd”, aldus het testament uit 1895 van de Zweedse zakenman en filantroop Alfred Nobel.

Er was geen openbare shortlist voor de prijs, maar men dacht dat Salman Rushdie, Margaret Atwood en Haruki Murakami tot de andere mogelijke kanshebbers behoorden.

FAVORIET BIJ DE BOOKMAKERS

Fosse was al lange tijd favoriet om de Nobelprijs te ontvangen.

In 2013 schorten Britse bookmakers zelfs tijdelijk de weddenschappen op de prijs op na een stortvloed aan weddenschappen op zijn winst, hoewel de prijs pas tien jaar later zijn kant op kwam. Toen dat uiteindelijk gebeurde, kwam het telefoontje van de organisatoren van de Nobelprijs terwijl Fosse op weg was naar Frekhaug, een dorp aan de westkust van Noorwegen waar hij een huis heeft.

In een verklaring die hij via zijn Noorse uitgever stuurde, zei de 64-jarige Fosse dat hij “zowel heel blij als echt verrast” was met het ontvangen van de onderscheiding. “Ik behoorde al tien jaar tot de favorieten en was er zeker van dat ik de prijs nooit zou krijgen”, zei hij. “Ik kan het gewoon niet geloven.”

DE NIEUWE IBSEN

Op de vraag wat hij met zijn werk aan de lezers wilde overbrengen, zei Fosse dat hij hoopte hen een gevoel van sereniteit te bezorgen.

‘Ik hoop dat ze een soort rust kunnen vinden in of uit mijn schrijven’, zei hij.

Critici hebben de spaarzame toneelstukken van Fosse vergeleken met het werk van twee andere Nobelprijswinnaars: Harold Pinter en Samuel Beckett. Hij wordt ook wel ‘de nieuwe Ibsen’ genoemd, naar de beroemde Noorse toneelschrijver Henrik Ibsen.

VEILIGE PLEK IN DE WERELD

Fosse begon op twaalfjarige leeftijd met het schrijven van gedichten en verhalen en zegt dat hij schrijven een vorm van ontsnapping vond. “Ik creëerde mijn eigen plek in de wereld, een plek waar ik me veilig voelde”, vertelde hij in 2014 aan *The Guardian*.

Als jonge man was hij communist en anarchist. Hij studeerde vergelijkende literatuurwetenschap aan de Universiteit van Bergen. Fosse schrijft in Nynorsk, een minderheidstaal, in plaats van Bokmål, de meest gebruikte Noorse taal voor literatuur. Hoewel sommigen zijn gebruik van Nynorsk als een politiek statement hebben geïnterpreteerd, heeft Fosse gezegd dat het gewoon de taal is waarmee hij is opgegroeid.

ATHEÏST WORDT KATHOLIEK

Hoewel hij begon als dichter en romanschrijver, verwierf Fosse bekendheid als toneelschrijver. Vijftien jaar lang concentreerde hij zich op het theater en reisde veel naar internationale producties van zijn toneelstukken. Maar toen besloot hij zich weer in de fictie terug te trekken, stopte hij met reizen, gaf hij de alcohol op en bekeerde hij zich tot het katholicisme.

“Als het mij lukt om goed te schrijven, is er een tweede, stille taal”, zei hij in een interview met *The Los Angeles Review of Books* in 2022. “Deze stille taal zegt waar het allemaal om draait. Het gaat niet om het verhaal, maar je kunt er wel iets achter horen: een stille stem die spreekt.”

ZITTEN EN SCHRIJVEN

Tientallen jaren van schrijven hebben Fosse geleerd nederigheid te tonen en verwachtingen opzij te zetten.

‘Als ik begin met schrijven, ben ik er nooit zeker van dat ik een nieuw werk zal kunnen schrijven’, zei hij in een interview met

The New York Times. “Ik plan nooit iets van tevoren, ik ga gewoon zitten en begin met schrijven. En op een gegeven moment heb ik het gevoel dat het werk al geschreven is en dat ik het gewoon moet opschrijven voordat het verdwijnt.”
 “Zijn werk kan bedrieglijk eenvoudig zijn”, zegt Adam Z. Levy, de uitgever van Transit Books, een kleine uitgeverij die in 2020 in de Verenigde Staten Fosse begon te publiceren. “Hij schrijft vaak heel spaarzaam, sober proza, maar zijn boeken verrassen je. De zinnen herhalen zich, ze slingeren, ze beginnen op één plek en komen daar op een gegeven moment weer terug.”

HOGE VERWACHTINGEN

Toen hem bijna tien jaar geleden werd gevraagd naar zijn hoop op het winnen van een Nobelprijs, zei Jon Fosse dat hij, hoewel hij die ‘natuurlijk’ graag zou willen ontvangen, ook op zijn hoede was voor de last van de hoge verwachtingen die dit met zich mee zou brengen.
 “Normaal gesproken geven ze de Nobelprijs aan heel oude schrijvers, en daar zit wijsheid in”, zei hij in een interview met *The Guardian*. “Je ontvangt de prijs als het geen invloed heeft op je schrijven.”

Bronnen: *The New York Times*, BBC, *The Guardian*

“Door te schrijven creëerde ik mijn eigen plek in de wereld.”

Tussen leven en dood

Een man rijdt in zijn auto zonder te weten waar hij heen gaat. Hij slaat afwisselend linksaf en rechtsaf en komt ten slotte in een bos op een weg met diepe sporen. Hij stopt pas als de auto vast komt te zitten in de modder en niet meer voor- of achteruit kan. Het begint te sneeuwen, het wordt donker en koud, maar in plaats van hulp te halen, loopt de man een pad in het bos af – ook al is het zo donker geworden dat hij tussen de bomen nauwelijks iets meer kan zien; ook al weet hij dat het dwaas is om te doen.
 Een dag nadat Jon Fosse de Nobelprijs voor literatuur won verscheen *Een schitterend wit*. Deze nieuwe novelle is een beklijvend verhaal over de grens tussen leven en dood.

‘Met Een schitterend wit heeft Jon Fosse een kort meesterwerk over de dood geschreven. Het is, simpel gezegd, geweldige literatuur.’
 – Dagbladet

‘Uiteindelijk lees je Fosse om eraan herinnerd te worden hoe wonderbaarlijk onze werkelijkheid werkelijk is – mooi en pijnlijk tegelijk – en om een stapje terug te doen, uit respect voor het mysterie.’
 – Morgenbladet

19 euro – ISBN 9789493290624 - reeds verschenen

Uw wegwijzer om plantaardig te eten

GAIA gids voor de beginnende **vegan**

Voice of the Voiceless.

Lekkere en makkelijke recepten

In actie voor het klimaat met je vork

Leef langer en gezonder

Red dieren bij elke maaltijd

Download hier je gratis gids **GAIA** Voice of the Voiceless.

Joachim Pohlmann over

VOLK & ELITE

“Zodra je de logica van de macht onderkent, kan je op een open en eerlijke manier aan politiek doen.”

Hoe moeten we een politieke gemeenschap besturen? Die vraag bestaat al eeuwenlang, net als de idee dat er een strikt onderscheid bestaat tussen het volk en de elite, tussen zij die besturen en zij die bestuurd worden. In *Volk & elite* buigt Joachim Pohlmann zich over onze geschiedenis. Van het oude Griekenland, waar Plato zijn ideale staat bedacht, tot vandaag.

INTERVIEW: KOEN VAN WICHELEN - FOTOGRAFIE: ARCHIEF

Joachim Pohlmann (auteur): “Mijn boek gaat over volk en elite. De titel doet in dat opzicht geen enkele valse belofte. Maar het gaat over veel meer dan dat. Het gaat over een zeker begrip van het politieke; een manier van nadenken over gemeenschap en bestuur. Het gaat over onze cultuur en onze beschaving en wat die cultuur en beschaving zo waardevol maakt om niet alleen te conserveren maar ook te cultiveren. Het gaat over een kijk op de rol en betekenis van geschiedenis en op het denken over vrijheid en gelijkheid die enkele decennia geleden nog zeer gangbaar was maar nu wordt afgeschreven als achterhaald. In zekere zin is het boek een tijdreis; het keert terug naar een tijd waarin op een andere manier gekeken werd naar het menselijke

bestaan, naar wat het betekende om mens te zijn en wat het leven het waard maakte om geleefd te worden.”

“Eigenlijk ben ik al heel mijn leven met dit boek bezig. Het is het resultaat van bijna een kwarteeuw politiek engagement en minstens evenveel jaren nadenken over politieke filosofie. Maar de gebeurtenissen tijdens de coronaperiode hebben wel als een katalysator gewerkt. Plots werd alles wat ik daarvoor had gedaan en gedacht aan een stresstest onderworpen. En het resultaat van die test heb ik neergeschreven in dit boek. Het is bedoeld voor iedereen die geïnteresseerd is in politiek en in de wortels van onze beschaving. Zelfs voor mensen die het oneens

zijn met het fundamentele uitgangspunt van het boek – het bestaan van een volk en elites – staat het vol uitdagende en prikkelende gedachten.”

Waarom is dit boek er nu gekomen? Was er een specifieke aanleiding?

“Wel, de corona-episodes waren zeker en vast de trigger. Als kabinetschef (van Vlaams cultuurminister Jambon, nvdv.) werd ik plots geconfronteerd met zowel de limieten van het politieke als de risico's van een te grote machtsconcentratie en het gevaar van een overdosis aan politiek in de samenleving. Er moesten in een crisissituatie ad hoc en zeer snel maatregelen worden genomen, waarover je je terecht vragen kan stellen. En met die vragen begon het schrijven van dit boek.”

Als je één markante anekdote of inzicht uit je boek mag kiezen: wat zou dat dan zijn? En waarom?

“Het boek staat vol markante inzichten, maar voor mij het belangrijkste inzicht is Machiavelli's onthulling dat wat wij zien van het politieke, veelal een ideologische mystificatie is. Politici houden – onbewust – de mythe in stand dat het allemaal draait om de Grote Principes – wat een restant is van de impregnatie van het politieke door het christendom. De werkelijke drijfveer van het politieke is echter macht, en dat is een prozaïsche werkelijkheid die wij niet aankunnen. Daarom dat we die realiteit moeten verhullen met retoriek, discours en ideologie. Maar zodra je de logica van de macht onderkent en analyseert, kan je op een open en eerlijke manier aan politiek doen.”

En als je één inspirerende figuur mag kiezen die je bij het schrijven van dit boek geholpen heeft: wie zou dat dan zijn en waarom?

“Ik heb mij voor dit boek door vele denkers laten inspireren – ik pretendeer niet originele gedachten te formuleren. Plato, Aristoteles, Cicero, Machiavelli, de Tocqueville, ... Maar als ik eerlijk ben, dan is het boek doorweven van het denken van een man die er eigenlijk amper in vermeld wordt: Friedrich Nietzsche. Ik denk dat niemand beter de problematiek van ons tijdsgewricht vat – ook al leefde hij ondertussen 150 jaar geleden –

als Nietzsche. Vele van de denkers uit zijn tijd zijn ondertussen achterhaald, maar Nietzsche blijft tot vandaag niet alleen relevant, maar zelfs actueel.”

Wat moeten we zeker onthouden uit je boek?

“Simpel: dat er binnen een politieke gemeenschap – de basis van een democratie – altijd een volk en elites zullen bestaan. Sterker nog, dat we die verhouding tussen die twee, vertaald in de verhouding tussen gezag en macht, nodig hebben voor het functioneren van het politieke. De strijd om macht moet vorm krijgen binnen een politieke gemeenschap, het legitimeert de elite en zorgt dat het volk in zijn keuzes gerespecteerd wordt. Alleen is de verhouding tussen de twee steeds meer zoek aan het raken, door een elite die zich kosmopolitiseert en een volk dat zich in de steek gelaten voelt. Die dynamiek zorgt voor een versterking van de democratie en de enige uitweg daaruit is een versterking van de politieke gemeenschap en het burgerschap dat deze schraagt.”

Je draagt dit boek in het bijzonder op aan Bart De Wever. Waarom? Je was als zijn woordvoerder alleszins lange tijd een van zijn *compagnons de route*?

“Zelfs daarvoor al, sinds mijn studententijd, toen hij nog een politieke jeune premier was die zijn neus aan het venster stak. Uiteindelijk is Bart De Wever degene geweest die mij echt opgeleid heeft. Hij heeft niet alleen tijdens mijn formatieve jaren een belangrijke rol gespeeld, maar hij heeft mij ook het ambachtelijke aspect van het politieke laten begrijpen. Onze politieke wetenschappers zijn studeerkamergeleerden, ze kennen het politieke alleen als theoretisch studieobject, van de praktische kant hebben ze alleen een vermoeden maar geen verstand. Daarom ook dat ik terugkeer naar denkers als Cicero, Machiavelli, de Tocqueville, Edmund Burke, ... Dat waren in de eerste plaats politici, die vervolgens het politieke analyseerden en vanuit die praktijkervaring benaderden. En bijgevolg ook een totaal andere benadering hadden dan moderne politieke wetenschappers; met name die vanuit het machtsdenken. Het is dankzij Bart De Wever dat ik die ervaring ook hebben mogen opdoen.”

De eeuwige wederkerende strijd om macht

‘In elke republiek zijn er twee tendensen, die van het volk en die van de elite, en alle wetgeving die de vrijheid ten goede komt, komt voort uit het conflict tussen beide.’ (Niccolò Machiavelli) Redt het volk het zonder elite en vice versa? Welke rol is er weggelegd voor de middenklasse? Welke denkbelden leiden tot totalitarisme? *Volk & elite* is een diepgaande ontleding van hoe onze samenleving functioneert.

€ 24,99 – ISBN 9789464788631 – reeds verschenen

Perhat Tursun

De Oeigoerse schrijver die in 2018 verdween

Perhat Tursun (1969) is een vooraanstaande Oeigoerse schrijver. Hij publiceerde talloze korte verhalen en gedichten, evenals drie romans. In 2018 werd hij door de Chinese autoriteiten gearresteerd en kreeg hij naar verluidt zestien jaar gevangenisstraf. Sindsdien is er niets meer van hem vernomen. Recent verscheen de Nederlandse vertaling van zijn roman *De achterstraten*. Dit is het verhaal van een verdwenen schrijver.

TEKST: REDACTIE - FOTOGRAFIE: ARCHIEF

“Ik gebruik literatuur om de ziekten van de normaliteit te diagnosticeren.”

Volgens The Guardian zal “door de verdwijning van de auteur *De achterstraten* ongetwijfeld onthaald worden als symbool van de Oeigoeren. Maar het is nog veel meer: een uitzonderlijk boek dat opvalt door de beklemmende vertelstijl die doet denken aan de modernisten Dostojevski, Camus en Freud. En tegelijkertijd klinkt er een unieke stem, grauw en mooi.”

Perhat Tursun is de belangrijkste modernistische Oeigoerse auteur die vandaag de dag nog leeft. Samen met Tahir Hamut, die in de jaren tachtig en negentig ook literatuur studeerde in Peking, en een handvol andere dichters en vertalers, was hij de pionier van een ‘avant-garde’ literaire groep die zich liet inspireren door existentialistische filosofie, psychoanalytische theorie en postkoloniale literatuur. Dit zette hem ertoe aan om kwesties te onderzoeken die doorgaans niet het onderwerp waren van de Oeigoerse literatuur en poëzie – kwesties als psychische aandoeningen, seksualiteit, religie, enzovoort. Door expliciet te schrijven over thema’s buiten de meer traditionele islamitische en socialistisch-realistische thema’s, veroorzaakte hij veel controverses binnen het Oeigoerse literaire establishment.

OP DE ZWARTE LIJST

Dit was vooral het geval met zijn boek *The Art of Suicide* uit 1999, dat door sommigen als anti-islamitisch werd beschouwd. De publicatie ervan had tot gevolg dat hij onofficieel op de zwarte lijst werd geplaatst. Maar toen de Oeigoeren de wereldfilosofie en -literatuur, zoals het werk van Nietzsche en Toni Morrison, begonnen te verkennen en te vertalen, werd Perhat halverwege de jaren 2010 door veel jonge stedelijke lezers gevierd als een denker die de grens verlegde van wat Oeigoeren konden bereiken. Dus net toen de Chinese staat in 2014 de *People’s War on Terror* uitriep, werd hij opnieuw een van de meest invloedrijke Oeigoerse schrijvers van zijn generatie.

Een van de romans die hij op dit moment van kosmopolitische Oeigoerse culturele bloei publiceerde, was een meesterlijk werk van stream-of-bewustzijnsfictie *De achterstraten*, de eerste Oeigoerse roman die in het Engels is vertaald.

Zoals veel van de beste fictiewerken, beeldde het boek ervaringen uit die door veel van Tursuns lezers werden gedeeld, vooral door de Oeigoerse migranten. Het verhaal van elke migrant was anders, maar de beelden en de sfeer die Perhat in het boek portretteert, belichtten niettemin hun ervaringen. Het boek volgt een dag uit het leven van een jonge Oeigoerse man die een tijdelijke baan heeft gekregen bij een overheidskantoor in de hoofdstad van Xinjiang, Urumqi.

MIST ALS METAFOOR

Zijn glimlachende Han-baas en weinig invloedrijke collega’s lijken actief samen te zweren om hem een verblijfplaats in de stad te ontzeggen, en worden geconfronteerd met een verbijsterend doolhof van niet te ontcijferen straten, de lichaamsdoordringende koude smog van een noordelijk Xinjiang-november, de constante schreeuw van banden op de stoep, en de lege blikken en genocidale gezangen van de inwoners van de stad, worstelt de hoofdpersoon met het bepalen van zijn plaats en zijn toekomst. De mist is een metafoor voor vaagheid en onzekerheid, die de essentie van de Oeigoerse realiteit weergeeft. Het is een soort metafysische angst in het labirint van terreur.

De afdaling naar ontheemding en waanzin die het centrale traject van de roman vormt, wordt onderbroken door absurdistische observaties die de hoofdpersoon maakt over objecten en mensen waarmee hij wordt geconfronteerd terwijl hij door de straten strompelt. Soms roepen ze herinneringen op aan zijn jeugd toen hij opgroeide in de schaduw van een portret van Mao Zedong in een dorps huis met een binnenplaats op het Oeigoerse platteland. Hij herinnert zich de hete adem van zijn eerste liefde, de zoete adem van zijn aan sorghumdrankverslaafde vader, de uitgestrekte helderheid van de woestijn, de liederen die boeren zongen om de ruimte te meten, de sjeiks die op begraafplaatsen woonden en de vrouwelijke sjamanen die wierook brandden voor genezende en uitgebreide, fantastische verhalen over de stad. In sommige opzichten anticipeerden de taal en de ideeën op het uitwissen van de Oeigoerse manier van leven en de systematische diagnose van Oeigoeren als geestesziek. Voor gekoloniseerde mensen elders resoneert het gevoel van zijn verhaal – de belofte van sociale mobiliteit door middel van onderwijs en migratie, en de realiteit van systematische discriminatie – met de raciale dynamiek die voor een groot deel van de wereld de ervaring van de moderne geschiedenis symboliseert.

HAAT TEGEN OEIGOEREN

In de jaren negentig en 2000 werd het Oeigoerse thuisland in het zuiden van Xinjiang en Urumchi, waar het boek zich afspeelt, de locatie van een grote toestroom van door de staat gesteunde Han-kolonisten uit andere delen van het land. Het was tijdens deze periode dat sociale instellingen – variërend van het school- en bankstelsel tot de lokale overheid en het rechtssysteem – werden overspoeld door deze nieuwkomers.

De haat tegen Oeigoeren groeide en de autonomie die Oeigoeren kregen, werd kleiner in de tijd dat Perhat de roman schreef. In zijn werk probeert Perhat ruimte te creëren voor reflectief denken. Zijn enige ideologie was een wantrouwen jegens alle ideologieën. Hij was een praktiserend moslim en erg trots op de creatieve tradities

die Oeigoeren inzetten om hun sociale wereld te creëren, maar hij stond wantrouwend tegenover bewegingen die hij als dogmatisch beschouwde. Hij zag wat mensen, zowel Oeigoeren als Han, als een normaal leven beschouwden als een soort waanzin, en het vermogen om voorbij deze structuren te kijken en te leven, wat anderen zouden kunnen zien als een soort waanzin, omdat iemand die het dichtst bij zichzelf kon komen. Uiteindelijk gingen de staatsautoriteiten de Oeigoerse vrijheid van denken als potentieel gevaarlijk beschouwen. Dit is de reden waarom, zo lijkt het, bijna alle Oeigoeren die deelnamen aan de avant-gardistische literaire salons, evenals hun Oeigoerse critici, in meer dan 300 gedocumenteerde zaken, werden vastgehouden in 2017 en 2018. Perhat zelf zou zijn veroordeeld tot 16 jaar gevangenisstraf in een geheim proces.

IDEOLOGISCHE BETROUWBAARHEID

In het dagelijks leven betekent het toezicht op de Oeigoerse cultuur dat Oeigoeren nu op hun hoede moeten zijn wanneer ze persoonlijk of online met elkaar communiceren. Het is waarschijnlijk dat zelfs het noemen van de naam 'Perhat Tursun', indien opgemerkt door een informant of via geautomatiseerd toezicht, zou kunnen resulteren in een ondervraging. Als

Oeigoeren in aanwezigheid van Han-mensen spreken, weten ze nu dat ze ernaar moeten streven zoveel mogelijk Chinees te spreken. Zij hebben de onmogelijke taak gekregen om hun mentale en ideologische betrouwbaarheid als Chinese burgers te bewijzen.

Het schrijven en vertalen van *De achterstraten*, vormde een gevaar voor de betrokkenen. Perhat Tursun wilde graag dat zijn roman in de Verenigde Staten zou verschijnen. Het zou de eerste Oeigoerse roman zijn die in het Engels zou verschijnen, en hij beschouwde het grimmige verhaal van de strijd van één man in een onderdrukkende omgeving als een van zijn meest consequente werken.

Maar Darren Byler, die het boek vertaalde en een vooraanstaand wetenschapper is op het gebied van de Oeigoerse cultuur, aarzelde om door te gaan. De tekst was klaar in 2015, maar het harde optreden tegen Oeigoeren zorgden ervoor dat hij zich zorgen maakte over Tursun en zijn Oeigoerse co-vertaler. Hij vreesde dat de publicatie van het boek in het Engels hun bekendheid zou vergroten.

UITINGEN VAN CULTURELE IDENTITEIT

Honderden Oeigoerse intellectuelen werden in China gedetineerd als onderdeel van een repressiecampagne tegen overwegend islamitische etnische minderheden die in 2016 begon en vervolgens escaleerde. Onderzoekers zeggen dat maar liefst een miljoen of meer Oeigoeren en Kazachen naar indoctrinatiekampen zijn gestuurd die de regering beroepsopleidingsprogramma's noemde. Uitingen van culturele identiteit of geloof werden aan strenge beperkingen onderworpen. De Verenigde Naties zeiden dat de detenties kunnen worden beschouwd als 'misdaden tegen de menselijkheid'.

In 2018 behoorden de medevertaler van Tursun en Byler, een Oeigoerse man die anoniem wilde blijven, tot degenen die in de kampen verdwenen. De New York Times bevestigde de identiteit van de medevertaler bij Byler en bij de uitgever van het boek, en houdt zijn naam geheim om hem te beschermen tegen represailles van de staat.

UNIEKE SCHRIJVER

Nu de twee mannen in hechtenis zaten, was het tijd om het boek te publiceren, zei Byler. 'Ze verdienen het dat hun stem wordt erkend en dat hun werk wordt erkend', zei hij.

"Hun gevangenneming is een verder voorbeeld van het feit dat de aanvallen van de Chinese regering op Oeigoeren niets te maken hebben met individuele overtuigingen, ideologieën en acties. Het is niet nodig om naar politieke betekenis in het werk van Perhat Tursun te zoeken. Hij is een unieke en ongeëvenaarde schrijver. Hij schrijft in het Oeigoers. Dit is al genoeg."

Bronnen: *thechinaproject.com*, *The New York Times*, *uyghurpen.org*

www.uyghurpen.org

Erelid van PEN Vlaanderen

Perhat Tursun werd in december vorig jaar benoemd tot erelid van PEN Vlaanderen. De bestuursleden van PEN zullen op hun literaire podia telkens een lege stoel plaatsen voor Tursun.

Perhat Tursun is een Oeigoerse dichter en romanschrijver. Net als honderdduizenden andere Oeigoeren verdween hij enkele jaren geleden. Vermoedelijk werd hij opgesloten in een heropvoedingskamp.

De Oeigoeren zijn een Turks-sprekende moslimminderheid in China. Sinds de jaren negentig zijn zij daar het slachtoffer van etnische zuiveringen en genocidair praktijken onder het mom van terrorismebestrijding. De voorbije tien jaar is de Chinese repressie een versnelling hoger geschakeld. Honderdduizenden mensen zijn 'verdwenen'; in het beste geval afgevoerd naar heropvoedingskampen.

“Ik geloof dat er geen definitieve waarheid bestaat.”

In maart 2015 nodigde Tursun Perhat vertaler Darren Byler bij hem thuis uit. Zijn vrouw maakte met de hand getrokken noedels. Onderweg dronken ze twee flessen Johnny Walker Red. Hoe dronkener Perhat werd, hoe langer zijn verhalen werden. Tijdens een van zijn tirades vertelde hij:

“Milan Kundera (Tsjechische schrijver) schrijft ook over menselijke ervaringen, maar vanwege zijn omstandigheden wordt zijn fictie gelezen als op de een of andere manier politiek. Eigenlijk begint het niet vanuit de politiek, het wordt er gewoon in betrokken. Menselijke relaties staan centraal; ze worden gewoon geblokkeerd door de politiek. Hetzelfde geldt voor de meeste schrijvers als ze echt eerlijk zijn. Toen ik in Beijing was, volgde ik les bij de dichter Zhang Zao. Ik herinner me de eerste keer dat ik hem ontmoette. Ik vertelde hem dat ik zijn werk leuk vond en dat ik Oeigoerse poëzie schrijf. Hij zei: ‘Oh, jij bent Oeigoers, hoe heet je? Wat is je Oeigoerse naam?’ Dat was de eerste keer dat een Chinese leraar ooit zo iets deed. Meestal zeiden ze gewoon: Oh wauw, je hebt zo’n vreemde naam, of zo iets, maar deze man was anders. Dat was al heel goed, maar wat hij daarna zei, raakte me echt. Hij zei dat hij net in Tibet was geweest en had ontdekt dat het boeddhisme geen religie was, maar een filosofie. Hij zei dat hij de Dalai Lama echt bewonderde. Sinds die eerste ontmoeting waren we close.”

Perhats vertelde dat hij, toen hij in de jaren negentig in Peking woonde, geobsedeerd raakte door het bezoeken van internationale boekwinkels en het kopen van alles wat hij maar kon vinden. “Ik heb veel geleerd van de westerse filosofie en literatuur. Vooral Faulkner en Schopenhauer. Op de middelbare school had ik een Oeigoerse vertaling gelezen van de marxistische filosofie over

dialectisch materialisme. In dat boek spraken ze erover dat Plato, Hegel en Schopenhauer vreselijke ideologen waren. Dit idee intrigeerde mij enorm. Maar ik dacht dat er, vanwege de manier waarop het marxistische boek ze presenteerde, in China geen metafysisch geschrift beschikbaar zou zijn. Maar toen ik halverwege de jaren tachtig in Peking aankwam, vertelde iemand me dat dit soort filosofische werken in het Chi-nees verkrijgbaar waren. Ik begon meteen Chinees te studeren, zodat ik Schopenhauer kon lezen, haha. Daarna las ik Faulkner, daarna Camus en Kafka. Uiteindelijk las ik Freud en Jung en ook alle andere psychologische denkers.”

Perhats focus op psychische aandoeningen, zelfmoord en vreemding – en zijn vastberadenheid om te schrijven over obsceneiteit en seksualiteit in het Oeigoers – maakten hem vaak het doelwit van kritiek van meer reguliere Oeigoerse schrijvers. Het maakte het ook moeilijk om zijn werk te publiceren.

“Waar ik over probeer te schrijven zijn menselijke ervaringen. Ik ben geïnteresseerd in elke vorm van menselijk denken. Ik lees de Schriften van elk geloof. Ik vind religie mooi. Het is als poëzie. Ik geloof dat er geen definitieve waarheid bestaat. En ik geloof dat psychische aandoeningen altijd bestaan. Meestal bestaat het in vormen van normaliteit. Eigenlijk zijn mensen die niet aan de normen voldoen, mensen die het minst geestelijk ziek zijn. Mensen die zichzelf als normaal beschouwen, zijn eigenlijk veel gekker. Ik schrijf graag over abnormale individuen op een bepaalde plaats en tijd om te laten zien hoe abnormaal de reguliere samenleving werkelijk is. Ik gebruik psychologie en literatuur op mijn eigen manier om de ziekten van de normaliteit te diagnosticeren.”

De pijnlijke effecten van racisme

De achterstraten is een verbazingwekkende roman van een moderne, hedendaagse Oeigoerse auteur, Perhat Tursun. Het boek volgt een naamloze Oeigoerse man die naar de ondoordringbare Chinese stad Ürümqi komt nadat hij een tijdelijke baan heeft gevonden in een regeringskantoor. In zijn zoektocht naar een kamer, een plek om de nachten door te brengen, ontmoet hij niets dan koude blikken en afwijzing. Hij zwerft door de achterstraten, dwaalt door de eeuwige dichte mist die de stad teistert, en raakt intussen verstrikt in een interne monoloog over getallen en geuren, lust en afkeer, herinneringen en waanzin.

“Beeldend en desoriënterend illustreert *De achterstraten* de pijnlijke effecten van racisme en uitsluiting. Het is een vreemde, verwoestende roman, die laat zien wat het betekent om een tweederangs burger te worden in je thuisland.”

The Economist

22,95 EUR – ISBN 9789083344119 – reeds verschenen

Het DNA van kinderarmoede

“Wie kinderarmoede bestrijdt, creëert welvaart voor ons allemaal.”

– Noël Slangen

In *Het DNA van kinderarmoede* gaan Peter Adriaenssens en Noël Slangen, de vorige en de huidige voorzitter van het Kinderarmoedefonds, dieper in op het fenomeen. Ze brengen oorzaken in kaart, weerleggen hardnekkige mythes en contraproductieve stereotypen over kinderarmoede en formuleren concrete voorstellen.

TEKST: REDACTIE - FOTOGRAFIE: ARCHIEF

Noël Slangen (co-auteur): “Het afgelopen decennium was er een grote toename van de kinderarmoede. Een op de zeven kinderen wordt in Vlaanderen intussen geboren in een kansarm gezin. En hun aantal neemt nog elk jaar toe. Dat is niet alleen een persoonlijk drama, opgroeien in schaarste beïnvloedt het hele verdere leven. Het risico dat het kind later zelf een arme ouder wordt, is groot. Ook de samenleving betaalt dus de prijs voor kinderarmoede.

In dit boek hebben wij heel wat internationaal onderzoek vertaald in wat kinderarmoede met een kind doet. Je merkt in het publieke debat hoe kinderarmoede wordt gekarikaturiseerd, dat het aan de ouders ligt of dat het probleem de lege brooddoos is. Wie dit boek leest maakt kennis met de werkelijkheid, hoe armoede de hersenen vergiftigt en generatiearmoede veroorzaakt. Maar ook wat we eraan kunnen doen. Want wie kinderarmoede bestrijdt creëert welvaart voor ons allemaal.”

Hoe zijn jullie bij de samenstelling concreet tewerk gegaan?

“Peter Adriaenssens was tien jaar geleden de eerste voorzitter van het Kinderarmoedefonds van de Koning Boudewijnstichting. Ikzelf volgde hem enkele jaren geleden op. Wij hebben alle internationaal studiemateriaal dat wij in de afgelopen tien jaar verzamelden en opbouwden in kaart gebracht en aangevuld met adviezen van andere wetenschappers. Vervolgens zijn we, samen met Isa Van Doorselaer, aan de slag gegaan om dit verstaanbaar te maken voor een ruim publiek. Gelukkig hebben Peter en ik al wat ervaring met het vertalen van moeilijke problematieken op een verstaanbare manier met de boeken die we eerder schreven. Wat het boek verrijkt is dat wij een totaal verschillende achtergrond hebben, Peter als kinderpsychiater en ikzelf als ondernemer, columnist en ervaringsdeskundige die zelf in een vierde wereldomgeving opgroeide. Wat het boek zeker versterkt heeft, is dat wij ook ervaringsdeskundigen van het Netwerk tegen Armoede gevraagd hebben om het boek waar nodig bij te sturen en van pakkende voorbeelden te voorzien.”

De problematiek van kinderarmoede is (helaas) actueler dan ooit?

“Na tien jaar actief geweest te zijn in het Kinderarmoedefonds merkten we hoeveel misverstanden en vooroordelen er over kinderarmoede bestaan. Het leek ons goed om die met feiten en studies te weerleggen, mensen een beter inzicht te geven, maar ook oplossingen aan te reiken. Want kinderarmoede is niet onoplosbaar. Het is een kwestie van feiten en keuzes.”

De prijs voor kinderarmoede

Een op dezeven kinderen in Vlaanderen wordt geboren in een kansarm gezin. En hun aantal neemt nog elk jaar toe. Dat is niet alleen een persoonlijk drama, opgroeien in schaarste beïnvloedt het hele verdere leven. Het risico dat het kind later zelf een arme ouder wordt, is groot. Ook de samenleving betaalt dus de prijs voor kinderarmoede.

De opbrengst van dit boek gaat naar de strijd tegen kinderarmoede.

22,99 EUR - ISBN 9789022340660 - reeds verschenen

Als je zelf één markante vaststelling of statistiek uit het boek mag uitkiezen: wat zou dat dan zijn? En waarom?

“Een treffende studie was dat bij het begin van een schooljaar wetenschappers in kaart brachten welke groep het hoogste IQ had en welke groep het laagste IQ, en dit vervolgens met de leerkrachten bespraken. Op het einde van het schooljaar bleken die met het hoogste IQ de beste resultaten en die met het lagere de minste. Klinkt logisch, behalve dat de wetenschappers gelogen hadden. Beide groepen bestonden uit evenveel hoge dan lage IQ's. Het bewees hoe verwachtingen bepalen of leerkrachten in een leerling investeren. En de verwachtingen tegenover kinderen in armoede zijn ten onrechte vaak laag. Lage drempels en hoge verwachtingen zijn perfect voor kinderen in armoede.”

Wat is volgens jou het grootste misverstand dat momenteel bij het grote publiek bestaat over kinderarmoede?

“Dat gebrek aan kennis van de landstaal een belangrijke reden voor armoede is. De basis voor taalontwikkeling wordt in de eerste duizend dagen gelegd, wanneer kinderen als sponsen alle prikkels opslorpen. Wie in een rijke taalomgeving opgroeit zal meekunnen, ook in een andere taal. Anders zouden alle diplomatenkinderen een probleem hebben.”

Welke les moeten we zeker onthouden uit het boek?

“Dat mensen in armoede tot zeer veel in staat zijn, als je de drempels maar weghaalt. Enkele jaren geleden werd de Nobelprijs voor economie nog uitgereikt aan enkele wetenschappers die aantoonde hoeveel creatiever mensen in armoede hun leven aanpakken om te overleven.”

Stel je bent “Minister van Kind & Welzijn” en je mag drie maatregelen nemen om kinderarmoede te voorkomen en de impact ervan te verminderen. Welke maatregelen zouden dat zijn?

“De belangrijkste maatregel zou zijn om iedereen een betaalbaar dak boven het hoofd te geven. Vervolgens genoeg openbaar vervoer en kinderopvang, zodat mensen de mogelijkheid hebben om te werken. En tenslotte stoppen met tientallen hulpverleners op iemand af te sturen, maar te kiezen voor één contactpersoon die een band kan opbouwen en effectief als een coach een gezin uit armoede kan tillen.”

Welk inzicht heb je zelf overgehouden aan het mee schrijven van dit boek?

“Dat elke druppel helpt. Vele druppels maken een oceaan.”

KUNST

Helmen vol verhalen

Helmen vol verhalen is een landelijk project waarin veteranen worden gekoppeld aan kunstenaars, die het persoonlijke mis-sieverhaal van de veteraan vertellen in een kunstwerk waarin de 'helm' als metafoor

voor het militaire beroep is verwerkt. In het boek worden de verhalen van de veteranen opgenomen en ook het verhaal van de kunstenaar achter het werk.

Als oud-matros en veteraan leidt Amy van Son het project. 'Om meer begrip en erkenning voor veteranen te krijgen, moeten burgers weten wat het betekent om naar een oorlog gestuurd te worden. Maar veel veteranen vinden het moeilijk hun ervaringen onder woorden te brengen. Daarom laten we veteranen hun verhaal vertellen aan een kunstenaar. Die vertaalt dat naar een kunstwerk. Het proces, het eindresultaat en de band die daaruit ontstaan, zijn helend.'

Helmen vol verhalen brengt een eerbetoon aan degenen die hun leven gewijd hebben aan de bescherming van vrijheid en vrede. Het boek is een diepgaande en aangrijpende ervaring die je kijk op oorlog, moed en menselijkheid zal veranderen.

GEZONDHEID

Polyvagale oefeningen

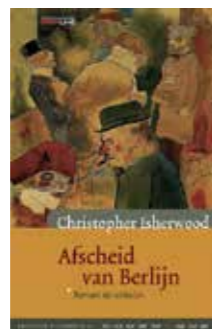
Voor ontspanning, welbevinden en herstel is er één specifieke zenuw die van cruciaal belang is: de nervus vagus. Deze zenuw, die in verbinding staat met onze organen, heeft echter twee gezichten: hij kan

voor een ervaring van vreugde, passie, rust en veiligheid zorgen, maar ons ook in een overlevingstoestand brengen, waarin we ons afsluiten en gevoelloos worden. De polyvagaaltheorie geeft inzicht in de

werking van het autonome zenuwstelsel, waar de nervus vagus een onderdeel van is. Met een bondig overzicht maakt Deb Dana deze theorie, en daarmee de functie van de nervus vagus, voor iedereen begrijpelijk. De polyvagale oefeningen en meditaties helpen om het zenuwstelsel te reguleren, waardoor het gemakkelijker wordt om ontspannen en verbonden te zijn.

LITERATUUR

Afscheid van Berlijn

Afscheid van Berlijn, de tweede Berlijnse roman van de Britse schrijver Christopher Isherwood (1904-1986), is opgebouwd als een raamvertelling van drie verhalen en drie dagboekfragmenten. Ze hebben allemaal dezelfde

hoofdfiguur, de in de ikvorm vertellende 'Christopher' die zijn indrukken beschrijft van de sfeer van de stad Berlijn en de mensen die hij er ontmoette tijdens de nadagen van de Weimarrepubliek, de jaren 1929 tot 1932.

'Armoedige huurkamers in de achterbuurten van Berlijn, verlopen actrices, hysterische vrouwen met nazi-sympathieën, de rijken die zich in hun dure huizen opsluiten en zich nog veilig achten in een Berlijn waar de crisis steeds duidelijker voelbaar wordt en Hitler steeds belangrijker.' - Trouw

'Als je verhalen als deze leest, verbaast het je niet dat Hitler aan de macht is gekomen, maar wel dat het niet een paar jaar eerder al gebeurde.' - George Orwell

SEKSUALITEIT

Op de tast

Na een kankerbehandeling wil je niets liever dan je oude leven weer opnemen: je job, je hobby's, je gezinssituatie... en dat betekent ook je seksualiteitsbeleving, of je nu in een partnerrelatie zit of niet. Maar dat blijkt niet zo vanzelfsprekend, want zowel lichamelijk als mentaal is er veel veranderd. Veel vrouwen struggelen met hun zelfbeeld en

seksualiteit. En laat seks nu net iets zijn wat niet makkelijk besproken wordt tijdens de consultatie.

In *Op de tast*: seks na kanker doorbreken Marieke Colpaert en Marlies Meersman het taboe rond seksualiteit en kanker bij vrouwen. Met verschillende experten en aan de hand van de persoonlijke verhalen van lotgenoten en hun

partners leggen ze uit welke gevolgen de kankerbehandeling op lichaam en geest kan hebben. Daarnaast krijg je een waaier aan mogelijke oplossingen en tips om zowel mentaal als fysiek terug op een positieve manier met seks om te gaan.

niek zijn de vele laagdrempelige en concrete oefeningen om stap voor stap en op eigen tempo je seksualiteit opnieuw te kunnen beleven. Een must-have voor (ex-) kankerpatiënten, hun partners én zorgverleners die hun steentje willen bijdragen aan het bespreekbaar maken van intimiteit tijdens en na het genezingsproces.

ARCHITECTUUR

Amazing mountain cabins

Ontdek de verborgen schoonheid van zo'n 30 berghutten en hun kenmerkende architectuur in dit boeiende boek. Van gezellige retraites in het bos tot moderne bouwwerken op kliffen: ontdek de

unieke en innovatieve ontwerpen die naadloos opgaan in hun ruige omgeving. Gerenommeerde architecten delen hun visie en inspiratie voor het creëren van berghutten die niet alleen beschutting bieden, maar ook de natuurlijke schoonheid van het landschap versterken. Prachtige foto's tonen de details van elke hut, van de gebruikte materialen tot de panoramische uitzichten die bezoekers begroeten. Of je nu een architectuurliefhebber bent of gewoon op zoek bent naar inspiratie voor je volgende vakantie in de bergen, dit boek heeft wat je zoekt. De selectie omvat hutten in zowel Europa als Noord-Amerika en bevat gedetailleerde informatie over de wandelpaden in de buurt van elke berghut. ♥

Abonneer je op Cultuur Magazine + Boeken Magazine

TWEE MAGAZINES VOOR DE PRIJS VAN 1!

Wil je geen enkele editie van Cultuur Magazine + Boeken Magazine meer missen zonder dat je de deur uit moet?

Dan is een abonnement de ideale formule!

Je krijgt de zes volgende edities van Cultuur Magazine + Boeken Magazine thuis gestuurd.

Twee magazines voor de prijs van 1 dus!

DE VOLGENDE EDITIE VAN CULTUUR MAGAZINE + BOEKEN MAGAZINE LIGT IN DE WINKEL VANAF BEGIN MEI 2024

Cultuur Magazine + Boeken Magazine

is een uitgave van BMU ♥
Redactieadres België:
Mechelsesteenweg 251/1
1800 Vilvoorde
info@boeken-magazine.be

Redactieadres Nederland:
Bal Media
Bouwmeesterweg 48
3123 AA Schiedam
boekenmagazine@balmedia.com

Facebook: fb.com/BoekenMagazine

UITGEVER
Koen Van Wichelen

REDACTIE
Hoofdredacteur: Koen Van Wichelen
Vormgeving: Bart Van Eemeren en Lucas Van Wichelen
Correctie: Danielle Van Horenbeek

Medewerkers: Marc De Pril, Steven Durnez, Wim Putzeys, Sven Reynders, Danielle Van Horenbeek en Lucas Van de Veire.

Wil je meewerken aan Cultuur Magazine of Boeken Magazine?
Stuur een mailtje naar hoofdredacteur Koen Van Wichelen via koen@boeken-magazine.be

RECLAMEREGIE
Boeken Magazine Uitgevers

Wenst u te adverteren in Cultuur Magazine of Boeken Magazine?
Neem contact op met Koen Van Wichelen koen@boeken-magazine.be

ABONNEMENT
Een jaarabonnement kost € 58.
Zie www.boeken-magazine.be.